

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 31 - 2011

En aquest número...

Editorial

2

Presentació dels continguts més rellevants d'aquest número.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari d'un estudi fet a Catalunya per la Fundació Salut i Comunitat amb la col·laboració de la Universitat de Barcelona i la Diputació de Barcelona, que ofereix resultats molt prometedors per a la rehabilitació en comunitat terapèutica de persones dependents de l'alcohol o la cocaïna.

Materials

3

Si viatges... – per recolzar tallers i intervencions en medi obert sobre tabac, alcohol, conducció, cànnabis i pantalles amb joves (adhesius, fulletó i videoclip).

Sortim? – prevenció entorn les sortides de festa i els seus riscos (DVD amb documental i guia didàctica).

T'ho empasses tot? – per estimular la reflexió crítica i reforçar la posició dels adolescents no bevedors, tot acceptant que altres beguin (exposició).

En pràctica

4

Presentació de les característiques d'un programa de prevenció selectiva per a menors en risc, desenvolupat a Vic, que inclou formació dels educadors dels recursos que els atenen, orientació educativa a les famílies i intervenció directa amb els menors mitjançant tallers en grup.

Navegant

4

Presentació del web del programa "Sota Pressió", basat en l'ús d'una exposició itinerant i orientat a ajudar a identificar situacions de pressió de grup, mostrar estratègies per fer-lis front i propiciar la reflexió sobre la presa de decisions en grup i la seva influència sobre l'ús de drogues.

Finestra oberta

5

Secció doble dedicada a presentar les característiques, els objectius i el disseny de dues campanyes comunitàries de prevenció del consum i l'abús de l'alcohol entre els adolescents i joves de l'Alt Maresme i de la comarca del Pla d'Urgell.

Amb poques paraules

6

Comentaris, cites properes i notícies breus sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogues i les drogodependències.

El calaix

6

Presentació d'una guia sobre prevenció comunitària, impulsada pel Departament de Salut i elaborada amb la col·laboració d'un grup de tècnics de municipis i entitats diferents, que convida a analitzar críticament el propi treball i a cercar accions adients a les necessitats de la comunitat.

prevenim dro és un programa de l'associació:

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Iniciem aquest número amb el comentari d'un estudi fet a casa nostra sobre la utilitat de la rehabilitació en comunitat terapèutica per a les persones dependents de l'alcohol o la cocaïna, un model d'intervenció que a Catalunya es va iniciar en els anys 1990, essent pionera a l'Estat en atendre persones no heroïnòmanes en aquests recursos i que, vistos els resultats, sembla força positiu. A l'apartat En pràctica es descriu un programa de prevenció selectiva per a menors en risc que s'aplica a Vic, mentre que la Finestra s'obre de bat a bat per presentar dues campanyes de prevenció del consum d'alcohol: una de l'Alt Maresme i l'altra del Pla d'Urgell. També hi trobareu a la resta de seccions habituals informacions que esperem que us siguin d'interès, entre les que voldríem destacar una guia sobre prevenció comunitària impulsada pel Departament de Salut que, si bé no dóna moltes respostes, sí que pensem que ajuda a trobar-les.

Cop d'ull a la recerca

Estudi sobre l'eficàcia de les comunitats terapèutiques

Tot i que les comunitats terapèutiques han esdevingut tractaments alternatius acceptats per a les drogodependències, la complexitat de fer seguiments explica que pocs estudis longitudinals hagin analitzat la seva eficàcia al llarg del temps. Alhora, en l'àmbit de les drogues, fins fa dues dècades aquesta modalitat d'intervenció s'adreçava gairebé en exclusiva als heroïnòmans. En la dècada dels anys 1990 però, a Catalunya, es va començar a treballar amb alcohòlics i cocaïnòmans a les comunitats terapèutiques, essent el programa de rehabilitació de la Fundació Salut i Comunitat un dels primers de l'Estat en iniciar aquesta modalitat d'intervenció. Aquesta experiència de treball acumulada al llarg dels anys ha portat recentment aquesta entitat a fer un estudi longitudinal exploratori amb l'objectiu, entre altres, d'avaluar els efectes a curt, mig i llarg termini del tractament de la dependència a l'alcohol i la cocaïna en les seves comunitats terapèutiques, comptant amb la col·laboració de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona i amb el suport de l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona.

La mostra de l'estudi es va constituir partint de la selecció a l'atzar de 300 persones, entre aquelles que havien estat usuàries d'alguna de les comunitats terapèutiques de l'organització a la província de Barcelona entre 1992 i 2008, per causa de la seva dependència de l'alcohol i/o de la cocaïna. Aquestes persones havien d'haver fet una estada mínima de tres mesos en un dels centres per considerar que havien rebut el tractament mínim programat per al seu problema. Es van localitzar 107 antics usuaris (35,7% de la mostra teòrica) dels quals 91 (85,1% de la mostra contactada) van acceptar participar en l'estudi. L'edat mitjana va ser de 42,1 anys, amb un rang d'edats entre 24 i 61 anys, i gairebé tres de cada quatre eren homes. La mostra incloïa quatre cohorts diferents: persones que feia un, tres, cinc i deu anys que havien finalitzat la intervenció en una comunitat terapèutica. La recollida de dades es va fer els anys 2008 i 2009 mitjançant una entrevista individual, estructurada i dirigida, basada en un qüestionari dissenyat per valorar, entre altres: variables sociodemogràfiques, variables relacionades amb l'estat de salut (estat anímic, ansietat, ideació suïcida...), consum de drogues, relacions familiars i aspectes legals.

Els resultats de l'estudi indiquen una millora global de la qualitat de vida de les persones ateses en una comunitat terapèutica. Així, un 48,9% afirma que no va recaure cap vegada després del tractament, ni tan sols amb consums ocasionals. I entre les persones que sí que van tenir alguna recaiguda, el percentatge de dies d'abstinència dels últims 6 mesos va ser del 82,2%. Alhora, l'estat de salut de la mostra sembla ser molt millor actualment que abans del tractament, i només un 6,9% va referir haver patit malalties greus durant l'últim mig any. També millora d'una manera significativa després del tractament en una comunitat terapèutica l'autopercepció de la salut general,

com també ho fa l'estat d'ànim. Pel que fa als hàbits de salut, s'observen millores molt importants en els hàbits de son, de neteja de la llar, d'ús del preservatiu, d'higiene personal i d'alimentació. A més, la majoria dels antics usuaris refereixen una evolució molt favorable de les relacions familiars. Per últim, el percentatge d'antics usuaris que van acceptar haver comès delictes relacionats amb les drogues (tràfic, falsificació de receptes, etc.) va baixar del 22,1% abans del pas per la comunitat terapèutica, al 2,9% després del tractament, i pel que fa a delictes amb violència (atracaments, agressions, etc.) del 12% al 0%.

**al cap d'un, tres, cinc i deu anys
d'haver seguit un procés rehabilitador en una
comunitat terapèutica, les persones dependents
de l'alcohol i/o de la cocaïna mostren unes taxes
d'abstinència elevades i millores significatives
en l'estat de salut, la vida laboral, les relacions
familiars i la comissió de delictes**

Els resultats d'aquest estudi són esperançadors: al cap d'un, tres, cinc i deu anys d'haver seguit un procés rehabilitador en una comunitat terapèutica, les persones dependents de l'alcohol i/o de la cocaïna mostren unes taxes d'abstinència elevades i millores significatives en l'estat de salut, la vida laboral, les relacions familiars i la comissió de delictes relacionats amb les drogues. No obstant això, són escassos els estudis que avaluen l'eficàcia a llarg termini del tractament en comunitat terapèutica per a la dependència de l'alcohol i la cocaïna, i tampoc abunden els que avaluen els seus efectes per a altres drogues. Cal doncs, seguir treballant per conèixer millor els efectes de la rehabilitació en comunitat terapèutica per a les persones drogodependents.

Si viatges...

Conjunt de materials del pla de prevenció "Traca" dels municipis de Canyelles, Cubelles i Olivella elaborat amb la participació d'un grup de tècnics de diferents administracions i entitats i amb el suport del Consell Comarcal del Garraf, la Secretaria de Joventut de la Generalitat i la Diputació de Barcelona. Adreçat a recolzar les intervencions dels professionals en medi obert i servir de suport en xerrades i tallers amb joves de 15 anys i més grans, inclou una serie d'adhesius, un fulletó i un videoclip. Amb un enfocament orientat a la reducció de riscos, tracta sobre tabac, alcohol, conducció, cànnabis i pantalles, distribuint-se només en accions mediatitzades per un professional; mai en "dispensació lliure". Els adhesius busquen servir d'element de cordialitat i de record del Servei per als joves i facilitar el treball amb ells a partir de les imatges. El fulletó, de vint pàgines, aporta informació (efectes, afectació de l'organisme, gestió de plaers i riscos, mites...) i busca facilitar que es parli d'aquests temes a casa, reforçar els missatges clau dels tallers i xerrades i donar a conèixer el Servei. El videoclip pretén, principalment, facilitar el debat amb els joves a partir de la seva visualització.

Més informació:

"Traca", Pla de prevenció de drogues de Canyelles, Cubelles i Olivella. Tel.: 679 869 772

Sortim?

Proposta educativa entorn de les sortides de festa i els seus riscos associats, elaborada pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya conjuntament amb Arsu Festa i Hokusai Films, amb la participació de tècnics de prevenció del món local. Es tracta d'un material editat en DVD, adreçat al treball amb joves de 16 a 19 anys aproximadament, en l'àmbit educatiu i del lleure (secundària postobligatòria, casals de joves, etc.) per fomentar la reflexió, la responsabilitat i la capacitat crítica en relació a diferents temes relacionats amb la festa, l'ús de drogues, la sexualitat, les baralles, etc. Consta d'un documental de dotze minuts que recull testimonis reals de joves i moments relacionats amb la festa i els seus riscos i d'una guia didàctica amb orientacions pràctiques d'utilització per a les persones que dinamitzen accions preventives sobre el consum de drogues i altres conductes de risc, com ara tècnics de prevenció de drogodependències, professorat, membres d'entitats juvenils i altres agents socials i comunitaris. Es pot utilitzar tant per fer una activitat preventiva aïllada com per complementar altres intervencions. Els seus materials són accessibles a través del web del Departament de Salut, a:

<http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir2178/doc35011.html>

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel.: 935 513 608

T'ho empasses tot?

Exposició de l'associació PDS, Promoció i Desenvolupament Social, que convida a pensar sobre l'alcohol des de la perspectiva dels adolescents no bevedors. Elaborada amb finançament del *Plan Nacional sobre Drogas* i amb la col·laboració de l'associació EdPAC, Educació per a l'acció crítica, a més de la participació del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i de les associacions Alborada (Galícia) i AESED (València) a través d'un procés consultiu, busca estimular la reflexió crítica i reforçar la posició dels adolescents no bevedors, tot acceptant que altres beuen i suggerint estratègies per reduir danys i riscos si es beu. S'adreça al treball en els àmbits escolar i del lleure amb adolescents de 13 a 15 anys, majoritàriament no bevedors, tot i que també contempla la prevenció dels episodis de consum intensiu. L'exposició, de 10 plafons de 200 x 100 cm, tracta sobre el consum d'alcohol i la salut, la relació amb la gent que beu, la festa, les pressions socials, el gènere, les relacions de parella, etc., i es completa amb una guia d'activitats (en castellà) amb orientacions per fer una visita guiada a l'exposició i organitzar tallers complementaris relacionats amb el tema.

Més informació: Associació PDS, Promoció i Desenvolupament Social. Tel.: 934 307 170

En pràctica

Programa de prevenció selectiva del consum de drogues amb menors en risc de l'Ajuntament de Vic

Aquest programa se centra en les conductes de risc relacionades amb el consum de drogues per part de menors d'edat, partint del fet que determinats adolescents viuen situacions de caràcter personal i social que comporten un major risc d'acabar tenint problemes amb el consum de drogues. Són joves que estan més propers que el conjunt de la població de la seva edat a experiències de consum de drogues, que hi experimenten en edats primerenques, que tenen amics propers al consum i que sovint presenten mancances afectives, fracàs escolar, conductes delictives... És, doncs, un programa que s'emmarca dins l'àmbit de la prevenció selectiva.

L'àmbit d'actuació del programa són diferents centres d'educació no reglada de Vic que treballen amb joves de 14 a 18 anys, bona part dels quals en situació de risc social (Unitat d'Escolarització Compartida, Programa de Qualificació Professional, Centre Obert i Escola taller). Alhora, també contempla actuacions per als educadors d'aquests recursos i per a les famílies dels menors. Els seus objectius s'adrecen a detectar menors en situació de

risc per al consum de drogues, identificar i intervenir en situacions de risc relacionades amb l'ús de drogues, apropar aquests menors a serveis de suport (ex.: "Tarda de salut jove"), formar els professionals que treballen amb menors en risc i oferir un espai d'orientació a les famílies d'aquests menors.

El desenvolupament del programa inclou una fase de recerca dels grups de risc, realitzada conjuntament per l'equip bàsic d'atenció social primària i la tècnica de salut de l'ajuntament; una fase de contacte amb els responsables i educadors dels diferents recursos per analitzar la situació (manca d'informació objectiva i d'actitud crítica envers el consum, baixa percepció de risc, sensació d'invulnerabilitat, manca de

motivació per demanar ajuda, negativa a reconèixer problemes derivats del consum) i determinar les prioritats de treball; i una fase d'aplicació, amb: **a)** formació als educadors dels recursos, atès que són referents propers per als menors; **b)** oferiment d'un espai d'orientació educativa a les famílies per incidir sobre el consum de drogues dels seus fills; i **c)** intervenció directa amb els menors mitjançant sis sessions de treball en grup que inclouen: aportació d'informació objectiva sobre les drogues, partint de la seva visió inicial; anàlisi de la situació personal i de les expectatives de canvi; anàlisi de situacions de risc experimentades pels participants; anàlisi crítica dels missatges socials relacionats amb el consumisme i les drogues; informació sobre els recursos d'atenció del territori.

A nivell de resultats, fins ara han rebut la intervenció 103 menors, s'ha format a 16 professionals, s'ha orientat a 2 famílies, i 3 menors participants en el programa han acudit a un servei de salut.

Més informació: Ajuntament de Vic.
Servei Municipal de Salut. Tel.: 938 891 244 ext. 12330

Navegant

La web del programa Sota Pressió

Elaborat i gestionat per l'associació PDS, Promoció i Desenvolupament Social, amb el suport del Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya, el programa *Sota Pressió* s'adreça al treball amb joves de 13 a 15 anys aproximadament, en entitats juvenils, centres educatius i altres espais de trobada de joves, per ajudar a identificar situacions de pressió de grup, mostrar estratègies per fer-los front i propiciar la reflexió sobre la presa de decisions en situacions de grup i la seva influència sobre l'ús de drogues i l'aprofitament del temps d'oci. Inclou una exposició (que es cedeix en préstec a entitats, equipaments i serveis interessats), una guia per fer activitats en grup sobre la temàtica del programa, materials de suport (joc de cartes, desplegable sobre drogues i pressió de grup) i, d'un temps ençà, també una web del programa que en facilita l'ús i la divulgació.

La web es divideix en dos grans apartats que s'adrecen a dos perfils de públic: els adolescents i els professionals. A l'espai per als joves s'hi pot trobar una breu presentació del programa, l'exposició en format digital, un joc de cartes que es poden imprimir i que permet treballar d'una forma lúdica al voltant del concepte "pressió de grup", desplegable sobre drogues i pressió de grup i documents breus per aprofundir sobre aquests temes. A l'apartat per a professionals hi trobarem els documents de l'espai dels joves, ampliat i complementat amb altres recursos per ajudar a treure el màxim profit preventiu i educatiu del programa, com ara la guia d'activitats de l'exposició o la guia pedagògica del joc. També informa sobre el procés de sol·licitud de l'exposició i de la resta de materials. A més, l'entorn web facilita la interacció amb els usuaris, que poden opinar, comentar o demanar més informació.

Adreça del web: <http://www.sotapressio.info>

Campanya comunitària de prevenció de l'abús de l'alcohol a les festes majors del Pla d'Urgell

El món rural té peculiaritats pel que fa a estils de vida o relacions personals, que sovint no queden reflectits en estudis fets des d'entorns urbans. Partint d'aquesta constatació, el Consell Comarcal del Pla d'Urgell va endegar l'any 2008 un estudi per conèixer la realitat del territori en relació al consum d'alcohol i altres drogues (veure *Prevenim.DRO* núm. 27). Entre altres aspectes, aquell estudi palesava que la major part dels adolescents de la comarca comencen a beure alcohol en edats primerenques, sovint en festes i celebracions, que aquests consums solen portar a estats d'embraguesa i que el context rural del territori fa que l'ús de vehicles privats sigui sovint necessari per als desplaçaments, i per tant, freqüent entre els joves. Alhora, dins del procés –actualment en marxa– d'elaboració d'un pla comarcal de prevenció de drogodependències, s'han creat grups de participació de diferents agents comunitàris, un dels quals, format pels alcaldes de 10 municipis, va proposar incloure accions preventives adreçades a la població de 12 a 16 anys en les festes majors. Això va donar lloc al disseny d'una campanya comunitària de prevenció de l'abús d'alcohol a les celebracions de l'any 2011, per tal d'implementar accions de prevenció de l'abús d'alcohol –en especial entre els menors– amb motiu de les festes majors, oferir als joves alternatives al consum d'alcohol i contribuir a reduir riscos i danys associats al seu abús per part d'aquest sector de la població.

La campanya, dissenyada pel Pla de Prevenció de Drogodependències del territori, amb la col·laboració del Centre d'Estudis sobre Promoció de la Salut (CEPS), inclou diferents accions que s'engloben dins d'un lema comú: "Controla la teva ruta", que fa referència a l'expressió popular "anar de ruta" que el jovent de la comarca

Més informació: Consell Comarcal del Pla d'Urgell. Tel.: 973 711 313

fa servir per referir-se als recorreguts que fan quan surten de festa i que, amb alguna variació, s'inclou com a element de sensibilització en diferents llocs i espais: tiquets d'entrada a esdeveniments, cartells i gots de plàstic dels bars de les festes majors, sotavasos als bars... Alhora, la campanya incorpora missatges de sensibilització en els materials, com ara sobre la concepció errònia que consumir només begudes de baixa graduació no comporta riscos, sobre la conveniència d'evitar beure de bon matí o sobre la idea

que diversió i alcohol van sempre units. A més, contempla propostes de caire ambiental, com ara reduir el preu de les begudes sense alcohol i compensar-ho amb un augment del preu de les begudes alcohòliques i accions de control de l'oferta en col·laboració amb la policia autonòmica i les policies locals, per sensibilitzar els comerços que no vinguin alcohol a menors d'edat. Paral·lelament, inclou la designació d'un agent de salut a cada municipi per fer difusió i seguiment de la campanya, fer tasques de coordinació, identificar grups de risc i facilitar materials informatius. L'avaluació de la campanya contempla la recollida d'informació a partir de mètodes d'observació directa (a les festes majors), el recompte de materials repartits i d'intervencions dutes a terme pels agents de salut i l'ús d'un qüestionari de satisfacció postcampanya a persones clau de la vida comunitària de cada municipi.

De copa a copa i... trio perquè em toca. Campanya de prevenció del consum d'alcohol a l'Alt Maresme

L'última enquesta (2011) sobre consum de drogues en la població escolaritzada de 14 a 18 anys que fa cada dos anys el Programa Intermunicipal de Drogodependències de l'Alt Maresme va posar de manifest que, tant el consum d'alcohol com el seu abús, presenten prevalences elevades entre els adolescents i joves d'aquell territori. Tanmateix, bona part d'aquests joves consideren que beuen "el normal". De la constatació d'aquesta realitat va sorgir la necessitat d'intervenir preventivament sobre el consum d'alcohol d'una manera que permetés arribar al major nombre de joves possible. A tal fi es va dissenyar una campanya intermunicipal que sota un nom comú: *De copa a copa i trio perquè em toca*, ha programat un conjunt d'activitats de prevenció del consum d'alcohol a Calella, Palafolls, Pineda de Mar i Tordera, en una acció coordinada que ha comptat amb la participació de diferents equipaments i serveis municipals i supramunicipals i d'entitats que intervenen en el territori, per incidir sobre un mateix objectiu amb metodologies i canals diferents. Amb aquesta actuació, els municipis participants perseguien un seguit d'objectius: augmentar el grau de consciència dels riscos associats al consum d'alcohol, propiciar la reflexió sobre les pressions dels iguals i de la societat de consum sobre les nostres actituds i conductes, afavorir una anàlisi crítica de la normalització del consum d'alcohol a la nostra societat, promoure alternatives d'oci no relacionades amb l'ús d'alcohol ni d'altres drogues i, en definitiva, reduir el consum d'alcohol entre el jovent del territori.

Més informació: Programa Intermunicipal de Drogodependències de l'Alt Maresme. Tel.: 937 671 560 ext. 0618.

De copa a copa i trio perquè em toca (<http://alcoholijoves.blogspot.com>) ha incorporat diferents activitats en cadascun dels municipis que l'han aplicat. Així, a Calella ha inclòs: un taller per alumnes de 2n d'ESO basat en una visita guiada a una exposició ("KDM"), un taller de reducció de danys associats al consum d'alcohol en que els propis joves havien de dissenyar un material divulgatiu, un taller orientat a incidir sobre les alternatives a consumir alcohol quan se surt de festa i una taula rodona a la ràdio local sobre "La festa a Calella". A Palafolls, la campanya s'ha centrat en la realització de tallers al voltant de l'exposició "Ètica etílica" a l'IES de la localitat; una activitat que també s'ha fet a Pineda de Mar i Tordera. A més, a Pineda, la Policia Local ha programat per als alumnes de 4t d'ESO la dramatització d'un judici derivat d'un accident de trànsit on hi estava implicat l'alcohol i en el que els alumnes assumeixen els diferents rols dels personatges. També s'han programat als instituts, per l'hora del patí, escenificacions de situacions relacionades amb conductes de risc associades amb l'ús d'alcohol, a més de treballs a les hores de tutoria i un debat de televisió sobre "Els joves i l'oci nocturn". Finalment a Tordera, a més de les visites a l'exposició indicada més amunt, s'han programat tallers a l'hora del patí i un "concert amb prudència" per part dels serveis de Joventut, amb distribució d'alcoholímetres i materials de sensibilització sobre l'alcohol.

Amb poques paraules

Primer premi de "Bones Pràctiques en Drogodependències" per a la Xarxa Perifèrics. La Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP) ha atorgat l'any 2011 el Primer premi de la IV Convocatòria de Bones Pràctiques en Drogodependències, en la categoria "Estratègies, Plans de Prevenció i Reptes en Prevenció de Drogodependències" a la Xarxa "Perifèrics" d'ens locals i entitats que treballen en prevenció en l'àmbit de les drogues. Més informació: <http://periferics.blogspot.com/2011/05/periferics-obe-el-primer-premi-en.html>

Oferta especial Tu saps, tu tries! L'Associació de Casals i Grups de Joves de Catalunya ofereix els darrers exemplars del joc de taula Tu saps, tu tries! per tan sols 40 euros, fins a exhaurir existències. Inclou un taulell, un dau, fitxes, targetes i un rellotge de sorra, a més del manual de dinamització ja inclòs en el preu. Elaborat mitjançant un procés participatiu amb la col·laboració de diferents grups de joves (veure *Prevenim.DRO* núm. 24), s'adreça a millorar la informació i afavorir la reflexió dels adolescents i joves en relació a les drogues. Més informació: casaldejoves@casaldejoves.org

Ben aviat, cita a Tarragona: XXXIX Jornades Nacionales de Socidrogalcohol. *La Sociedad Científica Española de Estudios sobre el Alcohol, el Alcoholismo y las otras Toxicomanías* (Socidrogalcohol), amb seu social a Barcelona, celebrarà a Tarragona del 29 al 31 del proper mes de març, les seves XXXIX Jornades Nacionales, amb el patrocini de la Delegació del Govern per al Pla Nacional sobre Drogues, la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Tarragona. Més informació i inscripció online a: <http://www.socidrogalcohol2012.org>

Benvinguda al Grup de suport en addiccions del Baix Montseny. El Tritó del Baix Montseny, pla integral sobre consums problemàtics de drogues i altres comportaments de risc, integrat per tretze municipis, ha endegat un

Grup quinzenal de suport per a persones majors d'edat amb addiccions (a les drogues, la feina, el menjar, les compres, el joc, etc.), de caire obert, anònim i confidencial, dinamitzat per un equip professional interdisciplinari amb experiència en prevenció, tractament i inserció sociolaboral. Més informació: eltrito@santceloni.cat

El calaix

Guia per a la prevenció comunitària en l'àmbit de les drogues. La prevenció comunitària és un àmbit d'intervenció prioritari en el *Llibre blanc de la prevenció a Catalunya: consums de drogues i problemes associats* (veure *Prevenim.DRO* núm. 22), i pot ser considerada com una metodologia de treball per assolir uns determinats objectius col·lectius mitjançant la mediació professional, i també com un àmbit d'actuació (un barri, un municipi o un determinat grup de població que comparteix un sentiment d'identitat perquè els seus membres tenen en comú una cultura, uns valors i unes normes). Però, fer prevenció comunitària ha estat sempre una tasca complexa. Per contribuir a respondre a aquesta complexitat el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya va encarregar a l'associació PDS, Promoció i Desenvolupament Social la realització d'aquesta guia, que proposa als professionals de la prevenció en l'àmbit de les drogues, no tant una sèrie de pautes d'actuació, sinó un conjunt d'estímul generats a partir de l'experiència i la reflexió en comú d'un grup variat i divers de professionals del sector, de municipis i entitats prou diferents, comptant també amb el suport de tècnics del Departament de Salut, per convidar a pensar i analitzar de manera crítica el propi treball i mirar de trobar noves respostes i formes d'actuació més adequades a les necessitats de la comunitat. És un document amb poques referències teòriques, bastants esquemes, taules i diagrames, algunes orientacions, unes quantes preguntes... i poques respostes. Té, però, una clara voluntat pràctica: ajudar a pensar (o repensar) sobre la prevenció comunitària en l'àmbit de les drogues i a trobar respostes per a les qüestions que deixa obertes. Els seus continguts, en forma de fitxes, contemplen temes com ara: la prevenció comunitària: àmbit o metodologia?, els nivells de participació, les estratègies per apropar-se a la comunitat, les dificultats del treball comunitari, com facilitar la participació i la coimplicació?, el treball en xarxa, el treball des d'una administració o des d'una entitat, etc. a més d'un apartat de prevenció (salut mental) per a "preventòlegs", un glossari, bibliografia i enllaços.

Guia per a la prevenció comunitària en l'àmbit de les drogues

Fabricat per

amb el suport de:

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel.: 935 513 597

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social
Direcció: Jaume Larriba
Disseny i muntatge: E. Bosch
Fotomecànica i impressió: Litosplai, SA
Dipòsit legal: B.44.871-2000

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!
Prevenim.dro

Tel: 934 307 170 · Fax: 934 390 773
E-Mail: prevenim.sida@pdsweb.org

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 32 - 2011

En aquest número...

Editorial

2

Presentació dels continguts més rellevants d'aquest número.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari d'un article publicat recentment que sintetitza bona part de l'evidència sobre la prevenció en l'àmbit de les drogues, assenyalant les febleses del discurs preventiu prevalent i planteja com a alternativa prometedora una orientació cap a la prevenció ambiental, basada en modificar les normes i els ambients físics, socials i econòmics, sense emprar la persuasió.

Materials

3

Entre tots – per intervenir a l'escola amb els alumnes de 1r a 4t de l'ESO i amb els pares i mares dels alumnes del primer cicle de l'ESO (quatre manuals per treballar amb els alumnes, un dvd i dos manuals per treballar amb els pares).

Sandra. A primera línia amb elles – per abordar amb perspectiva de gènere el consum de drogues de noies de 14 anys i més grans en situació d'alt risc social (guia per als professionals i diari per a les noies).

8 equilibris. Pares i mares que consumeixen alcohol i altres drogues – per afavorir la reflexió, reduir riscos, millorar la seguretat en els espais on conviuen infants amb adults consumidors i afavorir un tractament educatiu adequat del tema amb els fills (llibret).

En pràctica

4

Secció doble que presenta, en primer lloc, un projecte de l'Ajuntament de Tarragona basat en el treball de proximitat i l'educació entre iguals, orientat a millorar gestió dels plaers en l'oci nocturn. En segon lloc, es presenten les característiques del seguiment epidemiològic del consum de drogues i altres conductes de risc entre la població adolescent que es fa a l'Alt Maresme.

Finestra oberta

5

Presentació de les línies de treball del Departament de Salut en matèria de drogues i gènere i comentari de les característiques del treball que es duu a terme sobre aquest tema a nivell formatiu, assistencial i preventiu i en l'abordatge de la violència de gènere associada a les addiccions.

Amb poques paraules

6

Comentaris i notícies breus sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogues i les drogodependències.

El calaix

6

Presentació d'una guia d'estratègies per intervenir en l'àmbit familiar, editada per la Diputació de Barcelona, que es proposa aportar elements pràctics per promoure la participació de pares i mares en accions preventives i formular recomanacions per una prevenció familiar eficaç.

prevenim dro és un programa de l'associació:

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Aquest nou Prevenim.DRO s'obre amb el comentari d'un article del responsable de l'Àrea de prevenció de l'Observatori Europeu sobre Drogues, publicat recentment, que aprofundeix en el concepte de la prevenció ambiental, un plantejament que preconitza que els canvis de conducta es mediatitzen a través de canvis en el context i que es postula com una proposta per superar algunes de les limitacions que el procés maduratiu del cervell durant l'adolescència imposa a altres aproximacions preventives. A l'apartat dedicat a comentar les característiques de materials preventius en trobareu dos que són força innovadors en funció dels col·lectius als quals s'adrecen: noies en situació d'alt risc social i pares que prenen drogues. La Finestra s'obre també de bat a bat en aquest número per presentar les línies d'actuació del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya en matèria de gènere i drogues, completant així el tractament que varem fer d'aquest tema en el darrer monogràfic d'aquest butlletí. A més, hi trobareu la resta de seccions habituals amb informacions que esperem siguin del vostre interès.

Cop d'ull a la recerca

És la prevenció ambiental la solució?

Gregor Burkhart, responsable de l'àrea de prevenció de l'Observatori Europeu sobre Drogues, i sovint participant en Jornades i activitats al nostre país (ex.: recentment, a Tarragona en el II Plenari de la Xarxa Perifèrica) ha publicat fa poc un article a *Adicciones*, que comentem en aquesta secció, i que ofereix una síntesi integradora de l'evidència actual sobre prevenció dels problemes relacionats amb el consum de drogues, assenyala les febleses del discurs preventiu actual i planteja una orientació cap a la prevenció ambiental com a alternativa prometedora.

Abans d'aprofundir en el tema, l'autor revisa el comportament psicosocial dels adolescents, destacant que en aquesta etapa de la vida preval el fet d'estar conforme amb les normes dels iguals, en detriment del control cognitiu dels impulsos. Això té implicacions preventives, apuntant a la necessitat d'influir sobre els contextos ambientals on té lloc el consum de drogues i on es configuren i les normes dels joves (això inclou els entorns habituals de l'individu, inclosa la família), en detriment d'informar sobre els riscos. Això és així perquè el comportament dels adolescents està estretament relacionat amb el procés de maduració cerebral, en especial de l'escorça prefrontal i dels ganglis basals –estructures molt importants per la presa de decisions–, que tanmateix tenen un ritme maduratiu més lent que altres àrees de cervell i no es completa fins l'inici de l'adulesa. Això explica perquè els adolescents, tenint plena capacitat per comprendre les conseqüències dels seus actes, sovint es mostrin incapaços de controlar-los.

La prevenció ambiental preconitza que els canvis de conducta es mediatitzen a través de canvis en el context. Per tant, busca alterar els contextos en que les persones prenen decisions. En general les persones actuem influenciades per una sèrie de factors, com ara allò que es considera normal, esperat o acceptat per la comunitat; els impostos (incideixen sobre el preu dels productes); la legislació; la publicitat; etc. La prevenció ambiental es fonamenta en l'ús d'estratègies per modificar les normes i els ambients físics, socials i econòmics, sense fer ús de la persuasió. Per entendre-la millor podem estructurar-la en tres nivells: nivell macro-ambiental, que es refereix en general elements legislatius a nivell nacional o supranacional (impostos, restriccions a la venda, normes sobre etiquetat, control de la publicitat, etc.); nivell meso-ambiental (orientat tant a limitar la disponibilitat de drogues com a reduir danys en contextos de consum, essent exemples d'aquestes estratègies d'intervenció les polítiques escolars relacionades amb el consum de drogues o determinades actuacions en els ambients recreatius); i nivell micro-ambiental (adreçat principalment al context familiar: normes, estils educatius...).

En certa manera es pot dir que les estratègies ambientals ja estan incloses en els àmbits clàssics de la prevenció escolar, familiar i comunitària. Tanmateix, quan es té en compte la seva essència (manca de persuasió i orientació cap al context i les normes) esdevenen una mena de quart pilar de les estratègies preventives,

que complementa els altres, centrats en les persones i en la persuasió: prevenció indicada (adreçada a persones vulnerables), selectiva (adreçada a grups vulnerables) i universal (adreçada a grups sencers de població). Alhora, la prevenció ambiental es diferencia de la promoció de la salut (també més centrada en el context que en la persuasió) per la seva orientació cap a les normes, sancionades de manera positiva o negativa (comportaments esperats i comportaments descoratjats). D'altra banda, tot i centrar-se també en les normes, és diferent de l'educació normativa, un enfocament preventiu efectiu orientat a corregir percepcions errònies sobre la prevalença del consum de drogues o la seva acceptació entre els iguals, afortunadament cada cop més present en les intervencions preventives. Ambdós enfocaments tenen en compte la

El comportament dels adolescents està estretament relacionat amb el procés de maduració cerebral. Això explica perquè, tenint plena capacitat per comprendre les conseqüències dels seus actes, sovint es mostrin incapaços de controlar-los.

necessitat típica dels adolescents de conformitat amb el grup i la importància de la percepció de les normes, però a diferència de la prevenció ambiental, l'educació normativa es mou dins de l'àmbit de la persuasió. Alhora, l'autor aposta per la prevenció ambiental sense renunciar a altres estratègies efectives de prevenció, plantejant-la com un complement –no un substituti– i animant només a abandonar estratègies ineficaces, com les basades únicament en la informació.

L'article també apunta alguns motius que dificulten la generalització de les estratègies ambientals en prevenció, entre els quals s'assenyala que és una tasca complexa que sovint requereix múltiples actors i compromisos polítics; que la crisi financera dificulta aplicar estratègies que requereixen professionals qualificats, mecanismes de control, sistemes d'avaluació... lo qual explicaria el fet que la major part de los països continuïn optant per suports informatius: seminaris, fulletons, cartells, etc.; que posar en pràctica certes estratègies ambientals requereix suports reals de la indústria de l'oci, la qual cosa sovint implica conflictes d'interessos; etc.

Entre tots Programa de prevenció escolar de l'entitat Projecte Home dirigit a l'alumnat de l'ESO i els seus pares i mares, que l'any 2010 va obtenir el premi Reina Sofia contra les drogues concedit per la Fundació Crefat de Creu Roja. Adaptació i ampliació del programa *Construyendo Salud* (al seu torn adaptació espanyola del nord-americà *Life Skills Training*), els seus materials inclouen quatre manuals per al professorat (un per a cada curs de l'ESO), que ahora contenen el material de treball per als alumnes, un dvd de suport per treballar amb els alumnes de 3r i 4t de l'ESO i dos manuals per treballar amb els pares i mares. Dissenyat per a ser aplicat per part del professorat, comptant amb suport de l'entitat impulsora i amb la possibilitat de rebre formació prèvia, consta respectivament de 13, 8, 6 i 6 sessions de 50 minuts per als alumnes de 1r, 2n, 3r i 4t de l'ESO. Ahora, en l'apartat familiar (per 1r i 2n de l'ESO) inclou activitats per fer a casa amb els fills, quatre sessions de treball a l'escola i un servei d'assessorament per telèfon al llarg de l'aplicació del programa. La seva avaluació indica que assoleix resultats positius en relació al consum de tabac i alcohol i també en altres variables relacionades.

Més informació: Projecte Home Catalunya. Tel.: 932 989 875

Sandra. A primera línia amb elles

Material educatiu de prevenció de consums problemàtics de drogues adreçat al treball amb noies de 14 anys en endavant amb alt risc d'exclusió social (del carrer o que ha entrat en el circuit de Justícia Juvenil o en contacte amb la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència), no essent recomanable el seu ús en intervencions de caire universal. Impulsat i editat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, ha estat realitzat per l'associació EdPAC comptant amb la col·laboració de professionals de diferents organitzacions, per facilitar als professionals que estan en contacte amb la població diana orientacions i elements per a l'abordatge educatiu en el consum de drogues, amb perspectiva de gènere. Inclou dos materials: un per a les noies i un altre per als professionals. El primer és un diari, en versió catalana i castellana (Sandra, coses meves), que planteja situacions amb problemàtiques més de gènere que no pas de salut en què les drogues tenen un cert protagonisme. El segon és una guia de 20 pàgines (en català) que inclou una part teòrica i quatre parts pràctiques relacionades amb els continguts del diari, que tanmateix no proposa unes activitats concretes sinó que fa una anàlisi profunda dels continguts per suggerir idees per treballar.

Més informació:

Generalitat de Catalunya.
Departament de Salut.
Tel.: 935 513 599

8 equilibris

Pares i mares que consumeixen alcohol i altres drogues

Llibret de 24 pàgines editat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i elaborat en col·laboració amb l'associació GASS, adreçat de manera exclusiva a pares i mares consumidors de drogues. Orientat a respondre a les necessitats d'aquells joves dels anys vuitanta i noranta que van prendre drogues en aquell temps i que actualment, ja adults amb fills, ho segueixen fent, inclou vuit narracions basades en situacions reals de consumidors d'alcohol, cànnabis, cocaïna, ketamina... amb fills menors d'edat. Aquestes històries s'adrecen a afavorir la reflexió dels pares i mares als quals s'adreça el material, per tal de reduir els riscos associats al consum, millorar els aspectes de seguretat en els espais on conviuen infants amb adults que prenen drogues i afavorir un tractament educatiu adequat del tema del consum de drogues (quins valors, creences i informacions s'haurien de transmetre als fills). També inclou un apartat de consells per a pares consumidors, informació de recursos per saber més coses sobre les drogues i sobre l'educació dels fills en relació a aquest tema i informació per accedir a serveis d'orientació sobre drogues.

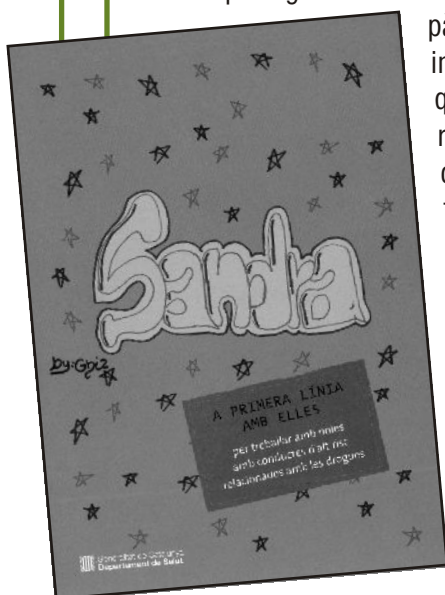
Més informació:

Associació GASS. Grup Associat pels Serveis de la Salut. E-mail: gass@gass.cat
Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel.: 935 513 608

8 equilibris

Pares i mares que consumeixen alcohol i altres drogues

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Intervenir en la nit: l'exemple de Komando Nits Q

Els antecedents d'aquesta experiència es troben en el projecte "Plataforma Nits Q" de Tarragona, una iniciativa participativa de promoció de la salut i gestió de plaers en l'oci nocturn que des de l'any 2008, amb el suport inicial del Departament de Salut de la Generalitat, agrupa els agents i entitats involucrats en l'oci nocturn d'aquella ciutat (la meitat dels locals en formen part) amb l'objectiu d'aconseguir uns entorns d'oci nocturn de més qualitat i més segurs i saludables. En aquell moment inicial es van cercar solucions als conflictes que hi havia entre les persones que sortien de festa i els veïns, fet que va portar a endegar una campanya per fomentar la convivència entre l'oci nocturn i el dret al descans, que van dur a terme diferents grups de teatre juvenil mitjançant *performances* coloristes i divertides per transmetre el missatge de convivència d'una manera simpàtica i original pels carrers de la ciutat. Amb el temps, un d'aquells grups va esdevenir un grup estable de joves preocupats per la salut i la seguretat dels seus iguals i, donada l'alta acceptació de les seves accions, la Plataforma Nits Q va decidir, no sols mantenir-les en el temps sinó ampliar també

els seus objectius, donant lloc al naixement de "Komando Nits Q", un projecte basat en el treball de proximitat i l'educació entre iguals, que té com a objectiu principal contribuir a una millor gestió dels plaers en l'oci nocturn.

"Komando Nits Q" està format per cinc joves agents de salut (que han rebut 20 hores de formació sobre alcohol i drogues, sexualitat, actuació en situacions conflictives i primers auxilis en urgències per abús de substàncies), que amb la col·laboració de cinc joves voluntaris desenvolupen accions en el context de l'oci nocturn un dissabte al mes de 12 a 4 de la matinada. Com a suport a la intervenció, els dies d'acció de "Komando" l'*staff* dels locals integrats a la Plataforma

Nits Q porten una samarreta identificativa del projecte. A més, persones i entitats representatives del món artístic i musical de la ciutat "apadrinen" el projecte i ajuden a difondre les seves accions, que es duen a terme tant a dins dels locals com al carrer. "Komando" actua immers en la festa oferint als usuaris de la nit un "kit dels plaers" (uns 300 cada nit d'acció), que és un portatargetes amb un tiquet gratuït de bus nocturn, informació sobre drogues, una regleta d'alcoholèmia, un preservatiu i un telèfon de consulta sobre sexualitat. A més, amb accions teatrals, convida les persones que estan fumant i xerrant a l'exterior dels locals a baixar el to de veu per no molestar els veïns. Per últim, al final de la nit "Komando" pregunta als hospitals si tenen ingressos per abús d'alcohol o drogues i, si és així, contacten amb els amics o familiars a la sala d'espera, per calmar l'angoixa, assessorar i derivar si cal a recursos específics, connectant d'aquesta manera el món de la nit amb els serveis d'atenció diürns. L'avaluació del projecte indica que un 25% de la població usuària de l'oci nocturn de la ciutat el coneix.

Més informació: Ajuntament de Tarragona. Equip de prevenció en l'àmbit drogues i sexualitat. Tel.: 977 244 414

Seguiment epidemiològic del consum de drogues i altres conductes de risc. L'exemple de l'Alt Maresme

El Programa Intermunicipal de Drogodependències de l'Alt Maresme ve fent cada dos anys, des de l'any 2000, un seguiment del consum de drogues entre la població d'adolescent de 14 a 18 anys escolaritzada en els centres reglats d'aquell territori. L'any 2011 s'ha fet l'estudi per sisè cop, la qual cosa permet analitzar l'evolució de les tendències de consum i dels factors associats. Alhora, des que es va endegar aquesta iniciativa s'han anat incorporant nous centres educatius fins assolir la participació del cent per cent dels centres públics i concertats del territori.

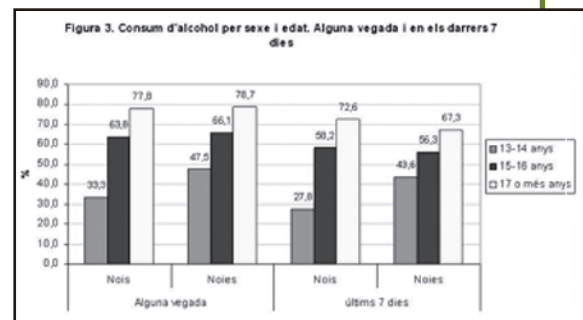
És un estudi epidemiològic que es fa sobre una mostra representativa de la població (822 alumnes d'un total de 2.966 matriculats en l'última edició) proporcional al nombre d'alumnes de 14 a 18 anys dels diferents municipis.

La recollida de la informació es fa mitjançant un qüestionari anònim administrat a les aules seleccionades per part de professionals aliens als centres educatius. El qüestionari, de 85 preguntes, inclou dades personals no identificatives, dades socioeconòmiques i dades sobre consum de drogues. A més, la darrera edició inclou un modul adicional sobre conducta sexual, només per als alumnes de secundària post-obligatòria.

L'estudi aporta informació sobre la situació i les tendències de consum de drogues dels joves escolaritzats de 14 a 18 anys de l'Alt Maresme, facilitant l'adequació de les polítiques del Programa Intermunicipal de Drogodependències. Alhora, en facilitar que els agents del territori que treballen amb joves disposin d'informació objectiva sobre les seves pautes de consum de drogues, permet ajustar millor les accions preventives a les necessitats. A més, és un instrument d'avaluació del programa i de la repercussió de les activitats preventives que es porten a terme.

La recollida de dades del darrer estudi es va fer a l'abril i maig de 2011 i, tot i que encara no ha finalitzat el procés d'anàlisi (que compta amb el suport del Centre d'Estudis Epidemiològics de Catalunya), avancem d'una manera preliminar algunes dades significatives referides al consum d'alcohol, com ara que gairebé un terç dels nois de 13 a 14 anys i prop de la meitat de les noies d'aquesta edat han pres alcohol algun cop a la vida; que tres quartes parts dels nois de 17 a 18 anys i bastant més de la meitat de les noies d'aquesta edat han assolit estats d'intoxicació; que malgrat l'anterior, la majoria dels joves d'aquestes edats consideren que beuen poc o el normal.

Més informació: Programa Intermunicipal de Drogodependències de l'Alt Maresme. Tel.: 937 671 560 ext. 0618.

Línies d'actuació del Departament de Salut en matèria de Drogues i Gènere

El darrer monogràfic d'aquest butlletí (número 30) va estar dedicat a tractar sobre la incorporació de la perspectiva de gènere en l'àmbit de les drogodependències. Aquest nou número completa el tractament d'aquesta temàtica revisant les línies d'actuació del Departament de Salut en matèria de Drogues i Gènere. Per fer-ho, cal fer referència al Pla de polítiques de dones del Govern de la Generalitat de Catalunya 2008-2011⁽¹⁾, que reconeix la necessitat que els poders públics incorporin la dimensió de gènere en totes les seves actuacions (transversalització de gènere), estenent la responsabilitat del seu desenvolupament a tots els departaments i unitats orgàniques del Govern i als agents socials. Això implica impulsar la transversalització de les polítiques de dones a tots els àmbits de la Generalitat, promoure la seva consolidació a nivell local i estimular l'aplicació de la perspectiva de gènere a altres àmbits de la societat. En aquest sentit, el Departament de Salut treballa per incorporar la perspectiva de gènere en l'àmbit de les drogodependències a través de tres eixos: el formatiu, l'assistencial i el de la prevenció.

Eix formatiu. La formació constitueix una eina bàsica per assolir la transversalització de les polítiques de dones a les administracions públiques. Les línies de treball del Departament de Salut en aquest eix s'orienten a formar formadors per a que incorporin la perspectiva de gènere en les seves accions. Les accions realitzades en aquest eix inclouen una "matinal" sobre dona i droga per a educadors socials i professionals de la xarxa d'atenció a les drogodependències de Catalunya (XAD), un curs sobre violència de gènere i consum de drogues i una Jornada de treball adreçada a formadors, l'any 2010, que es preveu repetir i fer extensiva a formadors de l'Institut d'Estudis de la Salut. Algunes de les recomanacions que van sorgir en el marc d'aquesta Jornada són: disposar d'espais d'anàlisi en els equips per integrar la perspectiva de gènere en el dia a dia, oferir oportunitats de formació accessibles i descentralitzades, impulsar estudis per conèixer la realitat des de la perspectiva de gènere, incorporar el gènere en l'elaboració de materials, millorar l'accessibilitat als recursos atenent als aspectes de gènere, adoptar un enfocament inclusiu que tingui en compte la dona sense excloure l'home, etc. La imatge que il·lustra aquesta secció mostra alguns dels materials que es van analitzar en aquesta Jornada.

Eix assistencial. Les línies de treball del Departament de Salut en aquest eix inclouen conèixer, mitjançant un qüestionari en línia, l'opinió dels professionals dels CAS i dels programes de reducció de danys sobre diferents aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere, com ara necessitats de formació, estereotips o intervencions específiques. Una altra línia de treball en aquest àmbit inclou estudiar a nivell qualitatiu (amb persones que encara no han accedit al tractament per a les que se'ls ha recomanat anar-hi) les barreres d'accés al tractament en drogodependències des de la perspectiva de gènere. D'aquesta manera es vol corroborar amb població catalana els resultats d'estudis internacionals sobre aquest tema, per a posteriorment traduir els seus resultats en recomanacions de tipus pràctic.

Eix preventiu. L'objectiu principal d'aquest eix és incorporar la perspectiva de gènere en els materials de prevenció del Departament de Salut o que s'elaborin amb el seu suport. Un exemple d'això n'és el material *Sandra. A primera línia amb elles* del qual es presenten les seves característiques a la secció "Materials" d'aquest butlletí. Alhora, en aquest sentit també disposa i ofereix un servei d'anàlisi, assessorament i valoració de materials

preventius i de reducció de danys des de la perspectiva de gènere.

A més de tot l'anterior, s'han impulsat accions per abordar la violència de gènere associada a les addiccions, dos problemes sociosanitaris i de salut pública molt importants sobre els quals hi ha evidència creixent de correlació empírica, però que el seu abordatge conjunt topa sovint amb resistències per part, tant d'aquells que afirmen que la violència de gènere està bàsicament causada pel consum d'alcohol i altres drogues, com d'aquells que sustenten que les drogues no tenen res a veure amb la violència de gènere i que són un intent de justificar la conducta violenta. Entre les accions dutes a terme s'inclou un estudi de necessitats dels centres i professionals de la XAD, el desenvolupament d'un model teòric explicatiu d'aquesta relació, l'elaboració d'un protocol amb recomanacions per abordar la doble problemàtica i una estratègia formativa i participativa que aborda els models explicatius socials de la masculinitat i la feminitat i les habilitats per a la detecció, la intervenció i el diagnòstic diferencial.

Finalment, les actuacions del Departament de Salut en matèria de drogues i gènere també inclouen un Programa d'embaràs sense alcohol ni drogues, de recent creació, fruit d'un treball conjunt de la Unitat de Salut Materno-infantil i de la Subdirecció General de Drogodependències.

Més informació: Departament de Salut. Tel.: 935 513 604

⁽¹⁾ http://www20.gencat.cat/docs/icdones/Institut/Documents/pla_accio/pub_eines12.pdf

Amb poques paraules

Nova convocatòria del Premi Europeu a la Prevenció en Drogues 2012. Convocat cada dos anys, des de 2004, pel Grup Pompidou del Consell d'Europa, s'hi poden presentar projectes innovadors, actualment operatius, adreçats a infants i joves i administrats pels propis joves. S'hi poden presentar sol·licituds fins al 30 de març de 2012. En la darrera edició dos projectes catalans van resultar premiats: "Energy Control" (guanyador) i "Max a escena" (menció d'honor). Més informació: www.coe.int/t/dg3/pompidou/Initiatives/PreventionPrize/default_en.asp

Aprovats 24 nous plans locals de drogodependències. Amb assessorament del Centre SPOTT de la Diputació de Barcelona, l'any 2011 un total de 24 ens locals han elaborat i aprovat els seus respectius plans locals de drogodependències, concretament els ajuntaments de Begues, Castellbisbal, El Masnou, Esplugues de Llobregat, Manlleu, Montcada i Reixac, Palau Solità i Plegamans, Sabadell, Sant Pere de Ribes, Sitges, Terrassa, Vilassar de Dalt i Vilanova i la Geltrú, a més del Consell Comarcal de l'Anoia. Felicitats a tots ells!

European drug prevention quality standards: A manual for prevention professionals. (Criteris de qualitat en prevenció de drogues a Europa: un manual per a professionals de la prevenció). Manual adreçat a tots els professionals que intervenen directa o indirectament en la prevenció en l'àmbit de les drogues, que presenta l'evidència disponible actualment per a una bona prevenció; no tant per unificar una manera de fer a tota Europa com per assolir nivells de qualitat equivalents des de la diversitat de les intervencions. Es pot baixar (només en anglès) de: www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/prevention-standards

IV Informe de l'Observatori 2010 de la Xarxa Local de Prevenció de Drogodependències. Document prospectiu que aporta informació de les intervencions i polítiques preventives dels municipis adherits a la Xarxa Local de Prevenció de les Drogodependències de la Diputació de Barcelona. Elaborat pel Grup de Recerca en Psicologia de la Salut de la Universitat de Girona, es pot baixar de: http://www.diba.cat/web/benestar/spott/xarxa_drogues

Avançament de resultats de l'última enquesta estatal sobre ús de drogues en estudiants de secundària de 14 a 18 anys (ESTUDES 2010). Disponible al web del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, un resum dels resultats a nivell estatal de l'enquesta ESTUDES 2010, Accés al resum a: http://www.msp.es/novedades/docs/PRESENTACION_ESTUDES_2010.pdf

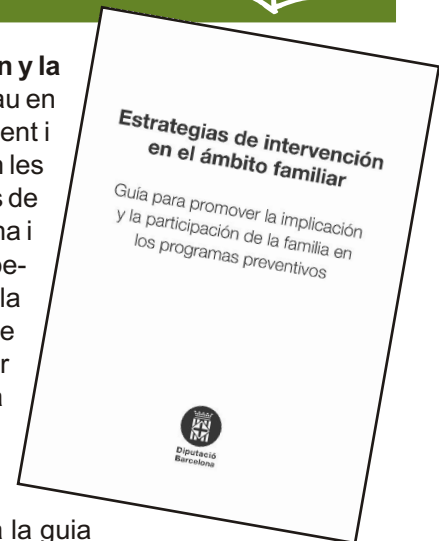

El calaix

Estrategias de intervención en el ámbito familiar. Guía para promover la implicación y la participación de la familia en los programas preventivos.

La família és un element clau en la prevenció de les drogodependències atès el seu important paper en el desenvolupament i la socialització dels fills. Tanmateix, l'escassa implicació i participació de pares i mares en les intervencions preventives centrades en la família és una realitat que limita les possibilitats de la prevenció en l'àmbit de les drogues. Aquesta guia, editada per la Diputació de Barcelona i elaborada en el marc de les activitats de la Xarxa Local de Prevenció de les Drogodependències d'aquell ens de l'administració local, es proposa aportar als professionals de la prevenció de les drogodependències elements pràctics per promoure la participació de pares i mares en accions preventives i formular recomanacions per una prevenció familiar eficaç. Dirigida pel professor Roberto Secades del Grup de Conductes Addictives de la Universitat d'Oviedo, la seva elaboració ha comptat amb la col·laboració de tècnics de prevenció d'ajuntaments i entitats i del Centre SPOTT de la Diputació de Barcelona, que han analitzat els seus continguts en el marc d'una de les comissions de treball de la Xarxa Local de Prevenció de les Drogodependències de 2011. Alguns temes tractats a la guia són la funció preventiva de la família, els nous models familiars, les particularitats de la població immigrant en relació a la prevenció familiar o les estratègies per captar, motivar i incentivar la participació en els programes de prevenció familiar. El document, de 90 pàgines, disponible actualment només en castellà, es pot baixar en PDF des de l'enllaç http://www.diba.cat/es/web/benestar/spott/xarxa_drogues o bé sol·licitar un exemplar imprès, els ajuntaments interessats, a la Llibreria de la Diputació (l1briera@diba.cat).

Més informació: Diputació de Barcelona. Centre de Prevenció i Intervenció en Drogodependències (SPOTT). Tel.: 934 049 417

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social
 Direcció: Jaume Larriba
 Disseny i muntatge: E. Bosch
 Fotomecànica i impressió: Litosplai, SA
 Dipòsit legal: B.44.871-2000

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
 Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
 Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!
Prevenim.dro

Tel: 934 307 170 · Fax: 934 390 773
 E-Mail: prevenim.sida@pdsweb.org

prevenim•dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 33 - Suplement monogràfic 10 - 2011

MONOGRÀFIC DROGUES I TIC

En aquest número...

Editorial

2

Comentari sobre la incorporació de les noves tecnologies de la informació i la comunicació a l'àmbit de la intervenció en el sector de les drogues en general i de la prevenció en particular.

Cop d'ull a la recerca

2

Anàlisi dels possibles mecanismes d'influència del món digital sobre l'ús de drogues per part dels joves, partint d'una recerca qualitativa sobre violència entre joves i noves tecnologies que han fet recentment dos investigadors catalans per encàrrec de l'Observatori de la Joventut de Catalunya.

Recursos

3

Coca on line – ajuda virtual per a consumidors de cocaïna, familiars i professionals (web). *El Pep i la Clara* – informació i suport en línia per adolescents i joves sobre drogues, sexualitat i pantalles (webs). *Internet Relay Chat* – servei telemàtic d'informació sobre consums problemàtics de drogues per a adolescents i joves (xat i més). *L'alcohol i tu* – per autoexplorar el consum d'alcohol i identificar situacions de risc (web). *Neuroaventures* – borratxeres, binge drinking, adolescents i cervell (bloc). *Tupunto.org* – informació sobre drogues per a joves universitaris (web).

En pràctica

4

Recomanacions per a les campanyes de comunicació sobre drogues des de la perspectiva de la web 2.0, de la mà d'un expert en marketing i comunicació que ha participat recentment en projectes de comunicació publicitària en l'àmbit de la prevenció del consum de drogues amb el Departament de Salut.

Finestra oberta

5

Presentació de les característiques d'un projecte d'innovació en serveis d'informació i prevenció sobre drogues per a joves en risc (Drojn2), que utilitza les tecnologies de la informació i la comunicació (Internet i telèfon mòbil) per augmentar el sentit crític dels joves en relació a l'ús de drogues.

Navegant

5

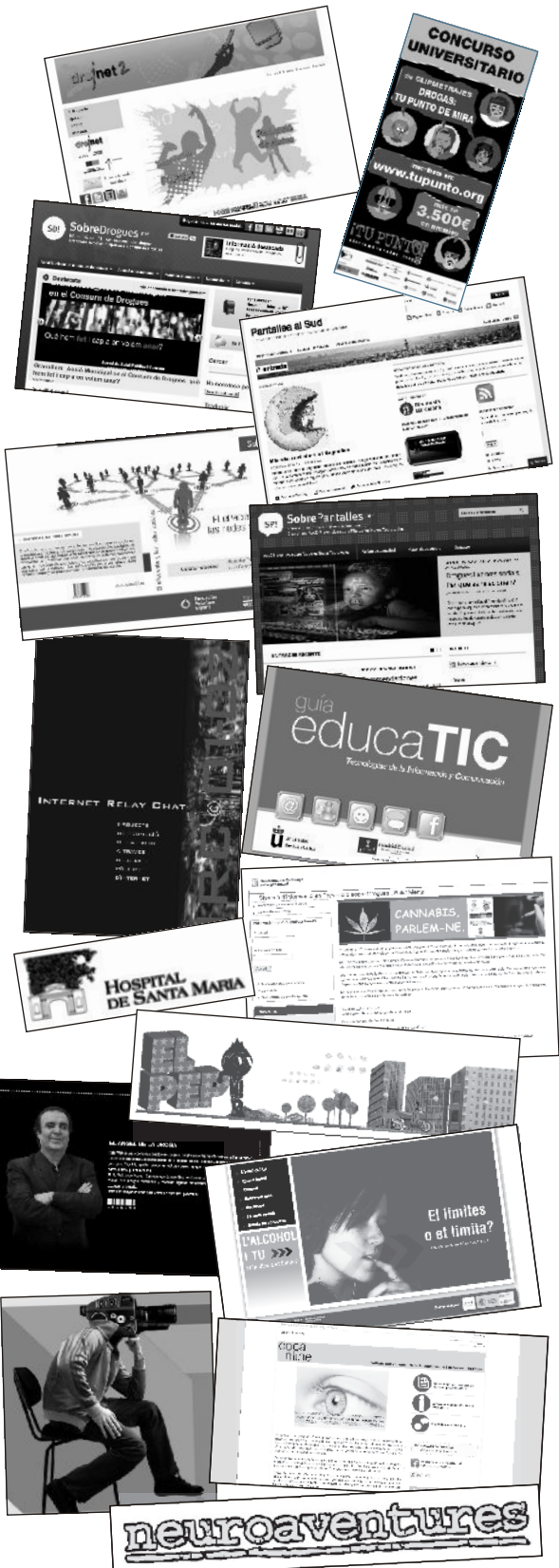
Presentació del Sistema d'informació en prevenció sobre drogues i salut mental (SIPD), una plataforma de divulgació tècnica on line del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, adreçada especialment al sector professional.

El bagul

6

Recull divers de publicacions, recursos, notícies, comentaris i informacions breus, amb el nexa comú de tenir relació amb les drogues i/o les noves tecnologies de la informació i la comunicació.

prevenim•dro
és un programa de l'associació:

amb el suport de:

i la col·laboració de:

L'enorme i ràpida popularització que en pocs anys han experimentat les tecnologies de la informació i la comunicació, sobre tot entre els joves, posa de manifest la necessitat i la oportunitat d'incorporar les seves potencialitats a les estratègies preventives que tradicionalment han funcionat per altres canals. En aquest sentit, cal remarcar la importància i la utilitat que poden aportar les TIC, i en especial el món 2.0, a la intervenció en drogues. Tanmateix, l'ús d'estratègies basades en les TIC s'ha d'emmarcar en un plantejament preventiu més ampli complementat amb altres estratègies que segueixen sent útils i necessàries. Sens dubte, la xarxa ha esdevingut un canal cabdal de treball, però no l'únic en el que cal treballar. Ahora, cal emprar les TIC com una eina o una estratègia potencialment molt útil, però no com una finalitat en si mateixa, per molt atractives que puguin resultar, no només als nostres públics objectius sinó també als propis tècnics. A més, sense ànim de crear alarmismes infundats, cal no oblidar els riscos potencials del seu mal ús i les repercussions reals que té en alguns països empobrits el nostre ús d'aparells tecnològics, a fi de fomentar-ne un ús més conscient, més crític i sostenible.

Cop d'ull a la recerca

Joves, vídeo digital i drogues

Recentment dos investigadors catalans han dut a terme una recerca qualitativa sobre violència entre joves i noves tecnologies⁽¹⁾ encarregada per l'Observatori de la Joventut de Catalunya, on han analitzat com la fotografia i el vídeo digital estan modificant algunes expressions de la violència entre els adolescents i com els joves estan creant normes per regular aquests canvis. Partint d'aquest treball i del seu coneixement dels elements conceptuals de la digitalització del món dels adolescents, un dels autors d'aquell treball apunta en aquesta nota alguns dels mecanismes d'influència del món digital sobre l'ús de drogues per part dels joves. En fer-ho, se centra bàsicament en les modificacions que les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) han produït en relació al consum de drogues en l'escenari de la nit, entès com un ritual de pas, trobant en aquesta ritualització elements comuns entre la violència i l'ús de drogues.

L'impacte de les noves tecnologies d'enregistrament i difusió d'audiovisuals per Internet sobre les relacions entre els joves i entre aquests i els adults s'estan avaluant. En aquest procés és útil entendre de quina manera les tecnologies digitals estan modificant en els joves allò que es considera legítim i normal, en contraposició a allò que es considera il·legítim o excessiu, en relació al consum de drogues. A l'espai social juvenil, la pràctica festiva o de l'oci incorpora codis de comunicació que els nens i nenes que es fan adults han d'aprendre per trobar el seu lloc i ubicar la resta de posicions en les relacions amb el seu entorn social. En aquest sentit, a l'espai festiu la dramàtúrgia del consum de drogues participa en l'establiment del marc de relacions jeràrquic i en la construcció d'una identitat en trànsit, de la infantesa a l'adultesa. I quan apareixen els mòbils amb càmera de fotos i de vídeo, Internet, *Youtube* i altres innovacions, els joves han d'elaborar noves normes per regular el seu ús i la seva experiència.

El consum de drogues entre els joves i la seva ostentació inclou elements del ritus de pas de la infantesa a la joventut i l'adultesa. Avui, quan molts ritus de pas o bé han perdut delimitació institucional (el servei militar en el cas dels nois, la "posada de llarg" en el cas de les noies, l'emancipació de la llar familiar en ambos casos...) o bé s'han convertit en rituals d'impàs, *la nit* s'erigeix com a ritus general. Com a espai de trànsit entre una edat i l'altra, *la nit* i tot el que li concerneix (consum d'alcohol i

Quan el privat esdevé públic, fàcilment es treu de context i entra en el terreny dels pànics mediàtics.

drogues, transgressió de les normes identificades com a singulars del món dels adults, etc.) permet als joves situarse —a ells mateixos i als altres— en un o altre costat del cicle vital. Al respecte, un estudi del Grup d'Estudis en Cultura i Societat (Universitat Oberta de Catalunya) ha identificat quatre aspectes de les noves tecnologies d'enregistrament i multidifusió d'audiovisuals, que han modificat substantivament la forma de viure l'oci nocturn i el consum de drogues per part dels adolescents i joves.

Primer. Malgrat que veure imatges de consum públic, abusi i ostentós, d'alcohol o altres drogues pot provocar rebuig, no és menys cert que sovint també atreu, sobre tot quan som mers espectadors. Amb la difusió de vídeos per Internet s'ha fet molt fàcil contemplar aquesta mena d'imatges que, com les de violència o les de sexe, generen audiències importants degut al seu component de sensualitat i d'experiència de transgressió, tant diferida com viva.

Segon. Avui és fàcil que els excessos i les transgressions pròpies dels rituals de pas que es fan d'amagat dels adults transcendeixin l'espai privat i deixin un rastre públic. Una embriaguesa col·lectiva, per exemple, en ser enregistrada, pot ser vista fàcilment per tota la comunitat escolar i fins i tot arribar a ser emesa a través dels grans mitjans de comunicació.

Quan el privat esdevé públic, fàcilment es treu de context i entra en el terreny dels pànics mediàtics.

Tercer. L'ostentació del consum de drogues difosa per mitjans digitals obre vies molt atractives per als joves d'obtenir visibilitat i reconeixement. Si es busca mostrar una actitud experimentada o fins i tot temerària, ja sigui amb el consum de drogues o amb la publicació dels seus efectes —en concordància certes idees sobre la masculinitat o la feminitat adultes—, el fet que veure imatges d'aquesta mena atregui comporta que fer i difondre vídeos d'aquest tipus resulti temptador. Les càmeres poden convertir un esdeveniment íntim en una pràctica amb una repercussió molt gran i amb una audiència potencialment enorme.

Quart. La nova mediació tecnològica modifica el que sempre ha estat fonamental en les pràctiques festives o d'oci: la narració i recreació posterior. La possibilitat de deixar rastre digital i públic de les pràctiques festives, facilita aconseguir reconeixement, però a la vegada elimina o redueix la possibilitat de recrear-se fantasiosament, de construir una èpica de la festa i dels excessos relatius al consum de drogues o a les transgressions que poden implicar.

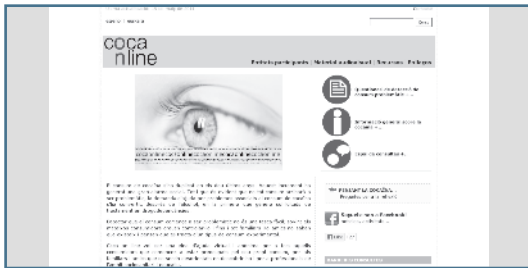
Miquel Fernández González.

Grup d'Estudis en Cultura i Societat (GRECS).
Universitat Oberta de Catalunya.

⁽¹⁾ Roger Martínez i Miquel Fernández. *Violència, Internet i escoles. Normativització de la vida corrent lligada a la difusió de vídeos amb pràctiques agressives a Internet.* GRECS-UOC (no publicat).

Coca on line

Eina d'ajuda virtual i anònima per consumidors de cocaïna preocupats pel seu propi consum, per als seus familiars i amics i per a professionals de l'àmbit sociosanitari i educatiu. Programa de la Fundació Igenus amb el suport del *Plan Nacional sobre Drogas* i del Departament de Salut, adreçat a majors d'edat, inclou un qüestionari de detecció de consum problemàtic, informació sobre la cocaïna, un espai de consulta, audiovisuals (alguns amb versions per *iPod* i mòbil), informació sobre recursos de tractament, enllaços i la possibilitat de seguiment pel *Facebook*.

Adreça del web: <http://www.cocaonline.org>

L'alcohol i tu Web de l'Agència de Salut Pública de Barcelona adreçada principalment als joves per facilitar l'autoexploració del consum d'alcohol i la identificació de possibles situacions de risc. Produïda amb el suport del *Plan Nacional sobre Drogas* inclou un qüestionari anònim d'hàbits de consum d'alcohol que permet rebre consells pràctics diferenciats en funció del perfil de consumidor, un apartat d'informació sobre l'alcohol, adreces d'interès i una bústia de consultes en línia.

Adreça del web: <http://www.elalcoholytu.org>

Tupunto.org

Web que és l'eix central d'un programa d'informació sobre drogues per a joves universitaris, aplicat a una quinzena d'universitats i que també inclou altres elements. Gestionat per PDS i finançat pel *Plan Nacional sobre Drogas* amb la participació del Departament de Salut, s'ha remodelat fa poc amb un plantejament 2.0 per fomentar la participació i la interacció, incorporant un servei de consulta, un concurs de "clipmetratges", continguts multi-mèdia, espais per a fer suggeriments i vinculació amb les xarxes socials.

Adreça del web: <http://tupunto.org>

El Pep i la Clara

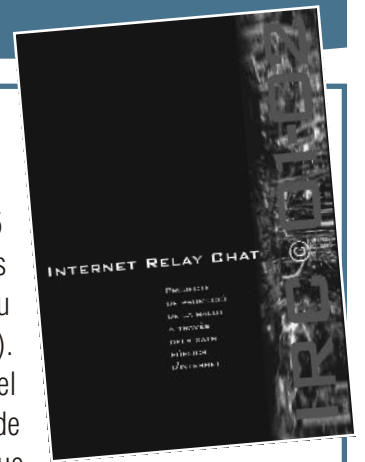
Webs del Departament de Salut, gestionades per l'associació EdPAC que es troben en procés d'adaptació al 2.0. Tracten sobre drogues, sexualitat i "pantalles" (xats, videojocs, mòbil, televisió) i permeten fer consultes en línia sobre les temàtiques que tracten. El Pep s'adreça a joves de 14 a 16 anys, amb continguts més bàsics i adolescents. La Clara s'adreça a joves a partir de 16 anys i inclou continguts més ampliats.

Adreces dels webs: <http://elpep.info> - <http://laclara.info>

Internet Relay Chat

Servei d'informació i prevenció de consums problemàtics de drogues per joves de 14 a 25 anys, que fa ús de les diferents possibilitats comunicatives d'Internet (xats públics, correu electrònic, llocs web, xarxes socials, etc.). Gestionat per GASS amb el suport del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, ofereix un servei en temps real que permet fer consultes de manera anònima i resoldre dubtes, contrastar creences i abordar continguts, individualment o en grup.

Més informació: GASS. A/e: gass@gass.cat - Departament de Salut. Tel.: 935 513 608

Neuroaventures

Bloc sobre les borratxeres i el *binge drinking* i els seus efectes a curt i llarg termini, adreçat als adolescents. Elaborat per PDS amb el suport del Departament de Salut, inclou una explicació sobre com afecta l'alcohol al cervell (relacionant-ho amb aspectes evolutius d'aquest òrgan), informació sobre l'alcohol, les borratxeres i els seus riscos, clips audiovisuals amb la tècnica *stop-motion* penjats a *YouTube*, enllaços i un post amb un missatge repetitiu sobre la borratxera.

Adreça del bloc: <http://neuroaventures.blogspot.com>

neuroaventures

Recomanacions per a les campanyes de comunicació sobre drogues des de la perspectiva de la web 2.0

La comunicació sobre la prevenció del consum de drogues sempre ha estat una tasca molt complicada, ja que intentem transmetre valors i apel·lar a la modificació d'actituds i conductes a un col·lectiu de persones que sovint no es mostren obertes a rebre missatges sobre aquests temes, i encara menys quan aquests provenen d'institucions públiques. Actualment, però, amb l'aparició de les noves tecnologies i especialment amb el que anomenem la Web 2.0 —"aplicacions web que faciliten la compartició interactiva d'informació, el disseny centrat en l'usuari i la col·laboració dins del World Wide Web", com la defineix Viquipèdia— (un dels seus principals protagonistes), se'ns ha obert un nou món de possibilitats.

(...) el que abans era l'emissor ara ha de ser un actor més d'aquest diàleg social en xarxa.

Aquest nou escenari ens ha portat a un canvi de paradigma en la comunicació publicitària. Així, si en un inici aquesta comunicació era unidireccional i més endavant va passar a ser bidireccional, ara parlem de converses i això ho canvia tot. Ja no val el clàssic concepte acadèmic de comunicació emissor-receptor. Ara diem que el mercat són converses i el que abans era l'emissor ara ha de ser un actor més d'aquest diàleg social en xarxa. En aquest context, a WINC hem

(...) dos aprenentatges clau en comunicació 2.0: donar veu als destinataris i parlar-los en el seu propi llenguatge si volem formar part de la conversa.

tingut l'oportunitat de treballar en dos projectes amb la Subdirecció General de Drogodependències del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya que, en la meua opinió, obren un nou camí en el terreny de la comunicació publicitària en l'àmbit de la prevenció del consum de drogues.

El primer d'aquests projectes és *Curts&Drugs* (<http://curts.droynet2.eu/>), una iniciativa impulsada en el marc del programa *Droynet*, finançat amb fons de la UE, destinada a impulsar les noves tecnologies en l'àmbit de la comunicació sobre la prevenció del consum de drogues. En aquest projecte, en lloc de crear missatges destinats als joves es va donar veu als "destinataris" perquè fossin ells mateixos els creadors dels missatges. Varem crear un concurs —*Curts&Dugs*— en el qual es convidava als participants a crear els seus propis missatges en forma de curtmetratges (vídeos d'entre 2 i 3 minuts) per a reflexionar sobre els riscos associats al consum de drogues. Aquesta iniciativa respon a un acrònim de màrqueting i comunicació de la Web 2.0 que s'anomena *prosumidor* (el consumidor productor), un fenomen que ha fet que cada dia es vegin 3.000.000.000 de vídeos a *YouTube*, la majoria d'ells creats pels propis usuaris.

El segon projecte (que es pot consultar a www.elpep.info) va consistir en la transformació d'una plataforma ja existent, que en el seu dia va ser força innovadora: es tractava d'un web per a joves d'entre 14 i 16 anys on se'ls parlava, amb el seu propi llenguatge, sobre els riscos associats al consum d'alcohol, porros i tabac. Tanmateix, al llarg dels darrers deu anys el llenguatge a la xarxa ha canviat diametralment i, per tant, calia ferhi una modificació. El resultat d'aquest treball és un web participatiu on els

continguts originals s'han adaptat al llenguatge audiovisual (format natural de consum d'informació entre adolescents). Així el Pep i la seva colla són ara els protagonistes d'una sèrie d'animació en to d'humor, fins i tot irreverent, en la que s'expliquen els riscos associats al consum de drogues. Aquestes càpsules audiovisuals estan pensades per a que siguin els propis joves els seus difusors, compartint-les a través de les xarxes socials i per a que parlin en directe amb el Pep, un personatge que podem conèixer al *Facebook*. El següent pas és crear una aplicació interactiva per a "Smartphones", on els joves podran crear els seus propis personatges i les seves pròpies històries.

D'aquestes dues iniciatives se'n poden extreure dos aprenentatges clau en comunicació 2.0: el primer és donar veu als destinataris i el segon parlar-los en el seu propi llenguatge si volem formar part de la conversa.

Alex Cabré
Soci fundador de WINC

www.winc.es

Drojnet 2: les TIC al servei dels joves en la informació sobre drogues

Drojnet 2 és un programa de prevenció dels problemes associats al consum de drogues que utilitza les tecnologies de la informació i la comunicació (Internet i telèfon mòbil) per augmentar el sentit crític dels joves en relació amb el consum de drogues. Està cofinançat pel Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER) de la Unió Europea, dins del Programa de cooperació transfronterera Espanya-França-Andorra 2007-2013 i els quatre socis participants: Generalitat de Catalunya, Govern de La Rioja, Govern d'Aragó i l'associació francesa Bizia, de Baiona.

A Catalunya, **Drojnet 2** s'adreça a l'àmbit educatiu per treballar amb col·lectius de risc, principalment nois i noies de 14 a 25 anys estudiants de programes de qualificació professional inicial (PQPI), i es basa en l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per impulsar la participació i la implicació dels joves en l'elaboració i difusió de missatges preventius i de reducció de riscos entre els propis joves. El projecte convida a elaborar missatges preventius que recullin el punt de vista dels joves sobre el fenomen del consum de drogues, els quals són enviats a través del mòbil als joves que voluntàriament s'adhereixen al programa. Els missatges, que poden ser de text, imatge o vídeo (SMS i MMS), es penjen al fòrum del programa on, a més, opten a premis. Els centres interessats a participar en el programa reben la visita d'una persona que presenta i dinamitza l'acció amb els alumnes, per tal que puguin crear i penjar els seus missatges i participar així en un concurs amb joves dels altres territoris on està implantat el projecte, i en el que cada mes es premien els missatges que resulten escollits com a preferits mitjançant votació.

La intervenció del projecte al medi educatiu es complementa amb una original estratègia per crear missatges preventius, coneguda com a "Drogomaton", que consisteix en una carpa i un equip de gravació que s'instalen a les immediacions d'espais de festa per invitar la gent jove a expressar i gravar recomanacions i reflexions sobre la festa i les drogues per als altres joves de la festa. Amb les gravacions s'elaboren càpsules audiovisuals (40 fins ara) que s'envien als mòbils dels joves inscrits al servei per rebre-les. A més, el projecte inclou una intervenció en espais de festa centrada en un concurs de curtmetratges preventius (*Curts&Drugs*), convocat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i adreçat a joves 18 i 35 anys residents a Catalunya, per difondre els millors treballs en un web del projecte (<http://curts.drojnet2.eu/>), així com en diferents espais de festa mitjançant Bluetooth.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel.: 935 513 597 - www.drojnet2.eu - drojnet2.salut@gencat.cat

Navegant

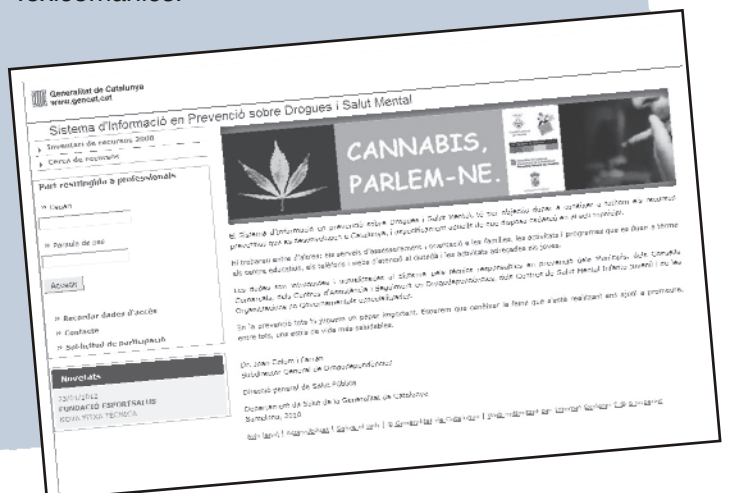
Sistema d'Informació en Prevenció sobre Drogues i Salut Mental

El Sistema d'Informació en Prevenció sobre Drogues i Salut Mental (SIPD) és una plataforma de divulgació tècnica *on line* del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, adreçada especialment als professionals, per permetre conèixer els recursos preventius que es desenvolupen a Catalunya, i específicament els disponibles a cada territori. Les dades són introduïdes i actualitzades pels tècnics dels municipis, consells comarcals, CAS, CSMIJ i ONG especialitzades, que donen a conèixer, entre d'altres: els serveis d'orientació a les famílies, els programes que es duen a terme als centres educatius, els telèfons i webs d'atenció al ciutadà i les activitats per a joves.

El SIPD és un instrument obert i de fàcil actualització, que permet recollir i classificar els recursos per a la prevenció del consum de drogues i la promoció de la salut mental disponibles a Catalunya, i que: a) dona a conèixer als professionals i als ciutadans les activitats de prevenció disponibles en el territori; b) permet una millor planificació estratègica global i local de les activitats, programes i serveis de promoció i prevenció impulsats des de les institucions públiques, els serveis de salut i les entitats socials; c) facilita la coordinació i l'intercanvi de coneixement entre els

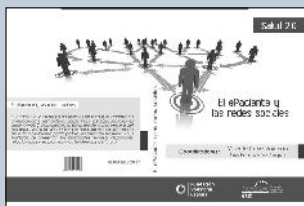
professionals; i d) contribueix a la difusió i l'adopció de bones pràctiques.

A més, per promoure la col·laboració amb organismes internacionals referents en el sector, facilita el traspassament de les dades de les iniciatives que es considerin bones pràctiques en prevenció de drogues, a la base de dades EDDRA de l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies.

El bagul

El ePaciente y las redes sociales. Publicació patrocinada per la *Fundación Vodafone España*, resultat d'un treball col·laboratiu d'experts en salut pública, legislació, psicologia, informàtica, infermeria, medicina... que aborda en profunditat el tema dels pacients i les xarxes socials; és a dir, de la web 2.0 aplicada a la salut des de la perspectiva de pacient, oferint un estudi detallat d'aquest moviment participatiu, analitzant les seves llums i ombres, presentant els principals recursos disponibles i plantejant tendències de futur. Es pot baixar de: <http://www.salud20.es>

SMS per superar el tabaquisme. L'Hospital de Santa Maria de Lleida envia missatges de mòbil als pacients que volen deixar de fumar. L'aplicació informàtica, desenvolupada per una *spin-off* sorgida a la Universitat de Lleida, permet visualitzar en un web les gràfiques evolutives de l'estat del pacient i de les situacions de risc, i generar avisos i suggeriments per SMS. Més informació:

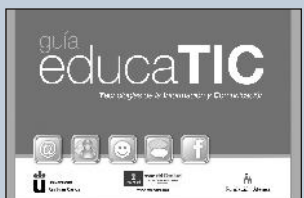

<http://www.gencat.cat/salut/ticsalut/flashticsalut/index.html>

El ángel de la droga. Web del programa Energy Control adreçada a adults que prenen cocaïna. Produïda d'una manera molt creativa, proposa deu pautes per ajudar a un consum responsable de cocaïna, reduir riscos i manegar situacions problemàtiques que es poden presentar. Adreça del web: <http://www.elangeldeladrogena.com>

Presentacions sobre el paper de les xarxes socials en prevenció. La popularització de les TIC entre els joves fa palesa la necessitat i la oportunitat d'incorporar les seves potencialitats en el disseny d'estratègies preventives en l'àmbit de les drogues. A tal fi, el Departament de Salut va organitzar el novembre de 2010 una Jornada sobre el paper de les xarxes socials en la prevenció dels riscos associats a l'ús de drogues entre els joves. Els vídeos i les presentacions es poden baixar de: <http://www.saveva.com/domamSalut/pub/depsalut/html/ca/dir2178/doc35065.html>

Guía EducaTIC. Proposta educativa per a l'ús de les TIC per part dels menors, elaborada per l'*Instituto de Adicciones de Madrid* amb la *Fundación Atenea Grupo Gid*, la *Universidad Rey Juan Carlos* i *Servicios Profesionales Sociales*. Dirigida a pares i professionals de l'educació i de la salut, descriu les principals aplicacions de les TIC, analitza els usos que en fan els menors, revisa els seus riscos, descriu indicadors d'ús problemàtic i conté orientacions educatives. Accés: http://www.madridtecnologia.es/uploaded_documents/0000/1181/GUIA_EDUCATIC.pdf

De les drogues a les pantalles. L'Ajuntament de Granollers va incorporar fa temps en les seves actuacions sobre drogues l'ús d'eines 2.0 per establir comunicació virtual amb la població, destacant la creació d'un portal pensat inicialment per al professorat i els pares, però que usen molts joves, i que dóna accés a xarxes socials que permeten la consulta i el debat en línia. Ara, a més, ha obert un portal de prevenció i informació sobre usos 2.0, per fomentar un ús moderat, responsable i crític de les TIC, responant així a una necessitat sentida per molta gent. Més informació: <http://www.sobredrogues.net> i <http://www.sobrepantalles.net>

Intervenir via web equival a una intervenció breu. Una revisió d'intervencions basades en Internet per a l'ús problemàtic de drogues en joves ha trobat que, si més no per als problemes amb l'alcohol, els seus efectes són equivalents als d'una intervenció breu en persona, i poden arribar a més persones (Tait RJ i Christensen H «Internet-based interventions for young people with problematic substance use: a systematic review» *MJA* 2010; 192(11): S15-S21). Accessible (en anglès) a: http://www.mja.com.au/public/issues/192_11_070610/tai10832_fm.html

Què hi ha darrere de les pantalles? Proposta didàctica per sensibilitzar els joves sobre les repercussions que té en el país empobrit el nostre ús d'aparells tecnològics, i fomentar-ne un ús més conscient, crític i sostenible. Realitzada per EdPAC amb el suport de la Diputació de Barcelona, forma part d'una campanya amb tallers, un web (<http://pantallasalsud.wordpress.com>) i un material didàctic en format digital. Més informació: projectes@edpac.cat

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social
Direcció: Jaume Larriba
Disseny i muntatge: E. Bosch
Fotomecànica i impressió: Litospai, SA
Dipòsit legal: B.44.871-2000

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!
Prevenim.dro

Tel: 934 307 170 · Fax: 934 390 773
E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org

prevenim • dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 34 - Suplement monogràfic 11 - 2012

MONOGRÀFIC CIÈNCIA, EVIDÈNCIA I PREVENCIÓ

En aquest número...

Editorial

2

Reflexions al voltant de la cultura preventiva actual i els canvis necessaris per avançar cap a una prevenció basada en l'evidència i l'eficiència.

Claus

2

Resum d'un recull inclòs en el *Llibre blanc de la prevenció a Catalunya* sobre l'evidència disponible en relació a l'efectivitat de diverses estratègies de prevenció.

Recursos

3

Banc d'Instrumentes d'Avaluació – eines d'avaluació de lliure disposició (arxiu en línia). *Estàndards europeus de qualitat en prevenció de drogues* – document europeu de referència per fer prevenció d'alta qualitat (manual). *Programes preventius de les drogodependències: Guia d'avaluació* – per facilitar i estimular l'avaluació i canviar la seva visió com a quelcom molt complex i inabordable (en paper i e-llibre). *Guia d'orientacions per a l'avaluació de la prevenció de drogues: manual per a planificadors i avaluadors (2a edició)* – actualització d'un clàssic d'orientació en planificació i l'avaluació (guia). *Kit de recursos per a la prevenció i l'avaluació* – recorregut guiat pel procés de desenvolupament d'una intervenció preventiva (e-guia).

Opinió

4

Una mirada a la visió dels tècnics de prevenció del territori sobre la importància que li atorguen i l'ús que en fan de la recerca i el coneixement científic en els programes de prevenció i de reducció de riscos i danys.

En pràctica

5

Presentació d'un portal de l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies que, des d'una visió centrada en el context europeu, aporta informació sobre les millors pràctiques aplicades en matèria de drogues en base a l'evidència disponible.

Finestra oberta

Presentació d'una base de dades, d'accés lliure, de programes europeus avaluats de reducció de la demanda de drogues.

Bagul

5

Comentaris breus sobre diferents recursos i serveis relacionats amb la investigació en l'àmbit de les drogodependències, i sobre les maneres d'accedir-hi.

Calaix

6

Comentaris i propostes per millorar la mesura de la prevalença del consum problemàtic de cànnabis entre els adolescents, derivades d'un estudi conjunt de l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies i el Pla Nacional sobre Drogues.

prevenim • dro
és un programa de l'associació:

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Agència de Salut Pública de Catalunya

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

Fins fa pocs anys les polítiques i les actuacions en matèria de prevenció (i d'atenció i reinserció social) es van orientar i concentrar en disposar de programes i posar en marxa serveis. Avui, però, a mesura que ha augmentat la disponibilitat de programes i serveis, i immersos en una greu crisi econòmica, la millora de la qualitat i l'eficiència dels programes i les actuacions ha esdevingut una necessitat i comença a ser incorporada en les polítiques de drogues. Però, millorar la qualitat requereix —no sols, però també i molt important— canviar una cultura preventiva encara avui sovint basada, més en tradicions, intuïcions i impressions; que no pas en el coneixement científic; per una altra basada en la ciència, l'evidència i —indissolublement unida a elles— l'avaluació. Aquest canvi de cultura és un primer pas i un requisit previ per millorar els procediments i les pràctiques quotidianes. Aquest monogràfic sobre ciència i evidència en prevenció, del butlletí Prevenim.DRO, aspira a ser una modesta aportació en aquesta direcció.

Avançant cap a una prevenció basada en l'evidència

Tot i que queda camí per recórrer, ha començat a quallar a casa nostra la idea que no sols és important sinó necessari, basar les intervencions preventives en el coneixement científic i les bones pràctiques. En aquesta línia, el *Llibre blanc de la prevenció a Catalunya* fa un recull de l'evidència actual de l'efectivitat de diverses estratègies de prevenció, del qual n'ofereim un resum.

Què és efectiu en la prevenció primària?

- Les estratègies informatives i educatives (ex.: programes escolars) basat en el model de la influència social i l'entrenament d'habilitats de vida, que empen mètodes interactius i inclouen sessions de reforç, i més encara si incorporen components familiars i comunitaris.
- Els programes d'enfortiment familiar orientats a establir normes i límits als fills i potenciar els lligams afectius entre pares i fills.
- Les campanyes de comunicació, ben plantejades i executades, repetides periòdicament per reforçar l'impacte dels missatges, aplicades junt amb activitats de caire comunitari i educatiu.
- Les estratègies de protecció i control sobre el tabac i l'alcohol: augmentar el preu pujant la fiscalitat i enfortir el compliment de les lleis (espais lliures de fum, regulacions de la venda, prohibició (tabac) i restriccions (alcohol) de la publicitat, controls d'alcoholèmia...
- Si més no en relació al tabaquisme, els programes multisectorials amb actuacions a nivell comunitari, escolar i dels mitjans de comunicació, que empen mètodes i missatges apropiats per als preadolescents i sensibles a la cultura dels diferents grups socials.
- També ofereix efectivitat, oferir oci alternatiu o saludable a poblacions en situació d'alt risc, en especial programes intensius de servei a la comunitat, que empen iguals com a mediadors i inclouen continguts específics sobre el consum de drogues i d'enfortiment d'habilitats per a la vida.

Les intervencions puntuals, que només proporcionen informació o que estan centrades en la dimensió afectiva¹ són poc efectives.

Recomanacions en relació a la prevenció selectiva

- Aplicar als espais d'oci on es consumeixen drogues, programes d'informació i sensibilització orientats a fomentar una cultura d'oci "intel·ligent" (que no comprometi la salut) i a propiciar l'autoprotecció en relació a l'ús de drogues.
- Afavorir la implicació conjunta dels diferents actors de l'oci nocturn per promoure mesures de protecció de la salut i de seguretat en els espais d'oci.
- Aplicar —en relació a l'alcohol— programes educatius centrats a

qüestionar mites, clarificar normes i valors sobre el consum excessiu i evitar conduir sota els seus efectes i —en relació a les drogues il·legals— a entrenar habilitats personals i socials, trencar mites, modificar expectatives i fomentar la vinculació amb la comunitat.

- Aplicar intervencions intenses en l'àmbit de la família orientades a l'aprenentatge d'habilitats educatives, la millora de la interacció i la gestió familiar i el maneig de l'estrès.
- Assegurar que les campanyes als mitjans de comunicació per prevenir la conducció sota els efectes de l'alcohol utilitzin canals i missatges adaptats a la població en situació de risc.
- Aplicar intervencions breus sobre l'alcohol en l'atenció primària, hospitalària i d'urgències.
- Aplicar des dels serveis socials, de salut, educatius i del lleure, programes de detecció precoç i derivació de persones en risc de tenir problemes relacionats amb l'ús de drogues.

Què funciona en la prevenció indicada?

- La capacitació dels pares en relació al tractament dels fills amb problemes de drogues.
- Les intervencions breus sobre l'alcohol en l'àmbit sanitari, el cribatge de problemes de drogues i la derivació a serveis especialitzats des dels serveis d'urgències.
- Els programes d'ajuda a treballadors amb consums problemàtics d'alcohol.

Què és efectiu en la prevenció determinada?

- Els programes d'intercanvi de xeringues, per reduir danys produïts pel consum de drogues per via parenteral.
- Les sales de venipunció com a estratègia de reducció de danys.

¹ Orientades a modificar qualitats internes com ara trets de personalitat (ex.: autoestima, autoeficàcia) o components motivacionals (ex.: intenció de consumir drogues).

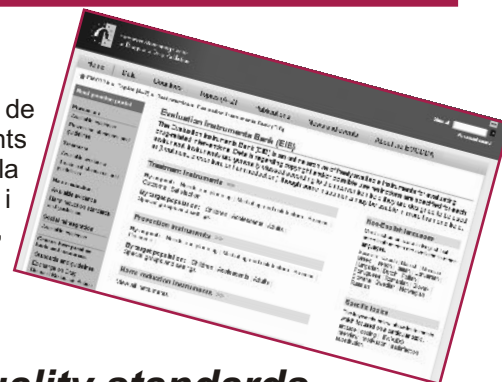

Evaluation Instruments Bank *Banc d'Instruments d'Avaluació*

Arxiu en línia de l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies, d'eines de lliure disposició per avaluar intervencions en l'àmbit de les drogues. Els instruments estan classificats per àmbits (tractament, prevenció, reducció de danys) i dins de la prevenció, per tema i per grup de població. Cada instrument inclou els seus materials i un ampli apartat d'informació (autor, objectius, puntuació, propietats psicomètriques, drets d'autor, estudis realitzats, etc.). El recurs, i bona part dels instruments només estan disponibles en anglès, tot i que n'hi ha en altres llengües, inclòs el castellà.

Més informació i accés al recurs: <http://www.emcdda.europa.eu/eib>

European drug prevention quality standards

Estàndards europeus de qualitat en prevenció de drogues

Manual (en anglès) de l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies, elaborat en col·laboració amb organitzacions de diversos països, com a part d'un projecte per definir un marc comú de referència per a les activitats de prevenció a Europa. Els estàndards que proposa suposen el primer marc de referència europeu per fer prevenció d'alta qualitat, i cobreixen tots els aspectes d'aquesta activitat: avaluació de necessitats, disseny de la intervenció, avaluació, sostenibilitat, participació dels interessats... Pot ser útil per ajudar en la presa de decisions sobre finançament, com a llistat de verificació en la planificació o l'avaluació, i com a eina d'orientació, reflexió i autoavaluació d'equips.

Accessible a: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/prevention-standards>

Programes preventius de les drogodependències: Guia d'avaluació

Guia en paper i en e-llibre de la Diputació de Barcelona, adreçada als tècnics dels plans, programes i projectes locals de prevenció, per facilitar i estimular l'avaluació de les intervencions i canviar la visió d'aquesta activitat com a quelcom molt complex o inabordable. Aporta orientacions per avaluar la planificació, el procés i els resultats de sessions informatives, fullets informatius, tallers preventius, paquets preventius i campanyes informatives. També inclou annexos amb instruments d'avaluació, exemples d'ítems per a qüestionaris i informació sobre procediments estadístics, entre altres.

Més informació i accés al document a: <http://www1.diba.cat/l1breria>

Guidelines for the evaluation of drug prevention: a manual for programme planners and evaluators (second edition)

Guia d'orientacions per a l'avaluació de la prevenció de drogues: manual per a planificadors i avaluadors (2a edició)

Segona edició (2012) actualitzada, editada per l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies, d'una guia anterior (de l'any 1998) d'orientacions per a l'avaluació de la prevenció, destinada als responsables dels programes de prevenció per aportar-los orientacions i estímulo en relació a la planificació i l'avaluació de les seves actuacions. Entre altres qüestions, la nova edició atorga atenció al paper de la teoria en l'avaluació, inclou exemples d'avaluacions recents de qualitat, aconsella sobre els primers passos d'una avaluació adequada (ex.: com plantejar preguntes d'avaluació, com triar el disseny més apropiat...) i

contempla nous aspectes, com ara l'anàlisi de les diferències en funció del gènere i de l'ètnia.

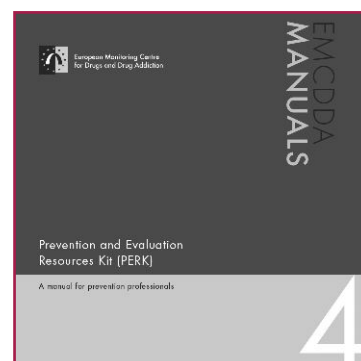
Més informació i accés a la guia a: http://www.emcdda.europa.eu/publications/manuals/prevention_update

Prevention and Evaluation Resources Kit (PERK)

Kit de recursos per a la prevenció i l'avaluació

Recurs electrònic de l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies (en anglès), que convida a fer un recorregut guiat pas a pas pel procés de desenvolupament d'una intervenció preventiva, i pels coneixements que fonamenten cada fase del procés. Al llarg del recorregut els usuaris poden agafar idees i sobre com planificar i dissenyar una intervenció i la seva avaluació, depenent -naturalment- dels recursos disponibles i de l'entorn. El PERK promou la idea que "planificació" i "avaluació" estan interrelacionades i no s'han de separar. Alhora intenta esvair la idea que, en prevenció, tot és opinable; atès que avui tenim evidències prou sòlides i una base teòrica prou robusta, per saber què és i què no és «prevenció».

Més informació i accés a l'instrument: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/perk>

Què en pensen els tècnics de prevenció?

Dedicar un monogràfic d'aquest butlletí al tema de la ciència i la recerca en prevenció, requeria fer també una aproximació a aquesta realitat des de la visió dels professionals del sector. A tal fi, es va elaborar i enviar a una mostra de programes locals i d'entitats del sector, un qüestionari sobre el paper, importància i ús de la recerca i del coneixement científic en els programes de prevenció i de reducció de riscos i danys en l'àmbit drogues. La mostra -no aleatòria- es va seleccionar amb criteris d'equilibri territorial i procurant incloure programes i entitats amb tradició i experiència de treball en aquest àmbit, amb orientacions diverses, i de territoris grans i petits.

"Igual que, poc a poc, s'ha interioritzat la importància de treballar l'avaluació (...) es podria fer el mateix amb l'evidència científica"

El qüestionari explora: la importància atorgada a la revisió de la recerca i l'actualització del coneixement científic; el nivell d'ús d'aquest coneixement; les dificultats per accedir i fer ús de la informació provinent de la recerca científica; i propostes per facilitar l'accés a la informació. Es va enviar a 25 tècnics i s'han rebut 22 respostes: de l'Alt Maresme, Amposta, ASAUPAM, Baix Camp, Cambrils, CAS del Penedès-Garraf, CEPS, Energy Control, EdPAC, Girona, Granollers, Igualada, PDS, Pla d'Urgell, Reus, Sabadell, Sant Sadurní d'Anoia, Tarragona, Terrassa, programa TRACA (Cubelles, Canyelles, Olivella), Vall del Tenes i Vilanova i la Geltrú.

Taxa de resposta al qüestionari			
	Programes	Entitats	Total
Enviat a:	N=19	N=6	N=25
Respostes:	N=17 (89,5%)	N=5 (83,3%)	N=22 (88%)

El qüestionari proposa diferents respostes tancades en cada àrea estudiada, deixant també la possibilitat de respondre de manera oberta o de precisar i explicar les respostes. També convida a marcar més d'una resposta si això ajuda a reflectir millor la situació o la visió de la persona. Els enquestats, però, només han emprat respostes múltiples en les preguntes 3 ("dificultats") i 4 ("propostes"), essent en aquests casos l'opció escollida majoritàriament. Tot seguit es presenta un resum de les respostes donades a les diferents preguntes:

Importància. Pel que fa a la importància atorgada a la revisió de la recerca i a l'actualització del coneixement científic, la major part dels enquestats (77%) pensen que és bo estar al dia de què es fa i què es publica sobre el tema, encara que reconeixen no dedicar-li gaire atenció, o menys de la desitjable. Tot i això, el 18% dóna molta importància a aquests temes i li dedica temps i esforços. Només una persona afirma donar-li poca importància al tema.

"La moda de l'evidència científica està molt bé, però hi ha àmbits on la mesura és complicada i dos i dos poden ser qualsevol cosa menys quatre. Tot i això (...) ens hauríem de posar les piles en aquest tema; lo just per poder "contraatacar" (perquè ens ataquen) als "evidentistes" científics"

Nivell d'ús. Sobre la utilització dels coneixements derivats de la recerca científica, bona part dels enquestats (61%) procuren estar al dia en el tema, però no solen emprar aquesta informació com a

element clau per a orientar les actuacions. En menor grau, un 22% en fa un ús sistemàtic i sol orientar les seves actuacions en base a revisions de l'evidència. Per al 17% restant això no forma part de les seves activitats habituals, tot i reconèixer que fora bo incorporar-ho.

Dificultats. La principal dificultat per accedir i fer ús del coneixement científic és saber com i on buscar informació actual i de qualitat (44%). Li segueixen amb un 28% el desconeixement de l'anglès (idioma habitual de publicació d'aquesta mena de continguts), i més lluny (15%), el fet d'haver de pagar per accedir a una part de les bases de dades o publicacions. També s'esmenta la manca de temps, la manca de formació en cerca acadèmica i la dificultat per trobar fonts fiables, perquè, en paraules d'un dels enquestats: "en temes de drogues hi ha molta pseudociència". Només el 5% de les respostes indiquen no trobar dificultats importants.

"Caldria que òrgans supramunicipals, que són qui tenen aquesta responsabilitat, hi dediquessin esforços, econòmics i de temps, que des de l'àmbit local són impossibles"

Propostes. Cinc respostes es reparteixen per igual la majoria de propostes sobre què caldria fer per apropar la informació científica: facilitar l'accés a revistes i publicacions internacionals de relleu (16%); oferir formació sobre aquests temes (15%); informar sobre vies d'accés a fonts d'informació (15%); facilitar instruments per escurçar la distància entre ciència i pràctica (15%); i traduir articles i publicacions rellevants (15%). També s'ha suggerit facilitar la incorporació a xarxes internacionals (i nacionals); crear un servei d'assessorament sobre aquests temes; emprar traductors *on-line* per pal·liar la maca de competències lingüístiques; i s'ha esmentat el Canal Drogues de la Generalitat de Catalunya com un exemple d'utilitat.

Una conclusió general seria que, tot i coincidir bastant en alguns dels aspectes explorats, la visió dels tècnics de prevenció del territori en relació al paper i la importància que atorguen a la ciència i la recerca està lluny de ser unitària. I així es reflecteix, per exemple, en alguns dels comentaris afegits a les respostes al qüestionari, tres dels quals es mostren en aquesta secció en forma de destacats.

El portal de "millors pràctiques" de l'OEDT

Aquest portal del web de l'Observatori Europeu de les Drogues i Toxicomanies (OEDT) és un recurs per a professionals, planificadors i investigadors en el camp de les drogues, orientat a millorar la qualitat i l'eficàcia de les activitats de reducció de la demanda de drogues; afavorint les bones pràctiques i l'establiment d'estàndards de qualitat a la regió.

El portal informa sobre la millor aplicació possible de l'evidència disponible en la matèria, amb una visió centrada en el context europeu. Els seus continguts s'estructuren en quatre mòduls temàtics: prevenció, tractament, reducció de danys i reinserció social. Cada un aporta informació sobre l'evidència científica actual per intervenir amb diferents grups de població, en funció de les seves característiques i necessitats. Així, el mòdul de prevenció

aborda de manera diferenciada la intervenció amb estudiants, la família, els membres de la comunitat i la població general; mentre que el mòdul de reinserció diferencia l'abordatge de les intervencions orientades al tractament, l'àmbit judicial, l'habitatge, la formació i el treball. Per a cada grup de població o mena d'intervenció s'inclou:

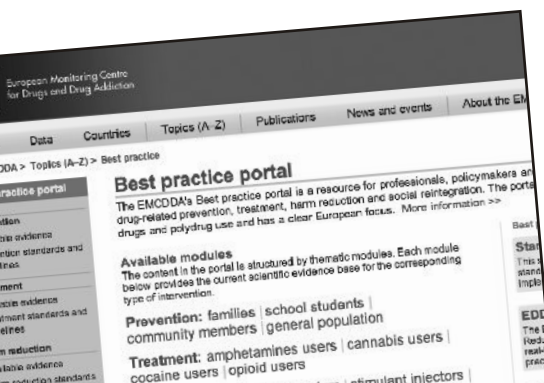
- Un breu resum de les evidències d'efectivitat per a les intervencions disponibles.
- Informació sobre intervencions clarament beneficioses (que han mostrat efectes positius en revisions sistemàtiques).
- Informació sobre intervencions que poden ser beneficioses (que han mostrat certs efectes positius, però per a les quals l'evidència disponible és limitada).
- Informació sobre intervencions amb efectes positius i negatius (que han mostrat efectes favorables, però també limitacions o efectes no desitjats que cal avaluar més).

- Informació sobre intervencions de les que es desconeix la seva efectivitat (poc estudiades o amb estudis de poca qualitat que no permeten afirmar si són o no efectives).
- Informació sobre intervencions no efectives (que ofereixen resultats negatius comparats amb el d'altres intervencions o amb la no intervenció).
- Referències (amb enllaços per accedir als documents originals) i definicions sobre el tema.

El portal també inclou informació sobre estàndards de qualitat i orientacions per a la pràctica, tant dels diferents Estats membre com a nivell de la Unió Europea, amb enllaços per poder descarregar els documents. La informació (gairebé tota en anglès) s'actualitza constantment amb les dades provinents de noves investigacions.

Adreça del web:

<http://www.emcdda.europa.eu/best-practice>

Finestra oberta

Base de dades de programes europeus avaluats

EDDRA, acrònim d'*Exchange on Drug Demand Reduction Action*, és una base de dades de programes europeus avaluats de reducció de la demanda de drogues. Es tracta d'un projecte de l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanies (OEDT) que, des de 1998, facilita informació sobre el tema per respondre a les necessitats dels professionals del sector, els investigadors, els polítics i, en general, les persones implicades en la planificació i l'execució d'actuacions per reduir la demanda de drogues. L'accés a la informació de l'EDDRA (en anglès) és lliure i oberta a tothom a través del web de l'OEDT.

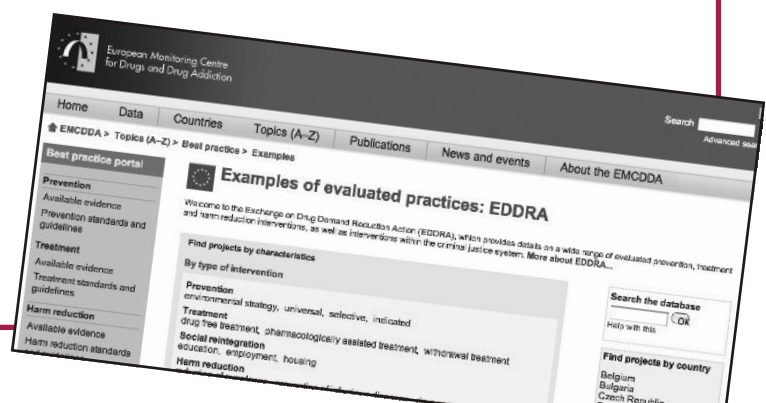
El principal objectiu de l'EDDRA és estimular l'intercanvi d'informació entre els planificadors i gestors de programes de prevenció, tractament, reducció de danys, reinserció social i intervenció en el sistema penal. És, sens dubte, una font important d'informació sobre intervencions d'aquesta mena a Europa. Alhora, vol contribuir a generar evidències d'efectivitat i a difondre bones pràctiques en reducció de la demanda de drogues. El sistema recull de manera sistematitzada, a través d'un qüestionari normalitzat, dades que poden ser comparades. Alhora, el responsable de l'EDDRA a cada país (a Espanya, el Pla Nacional sobre Drogues) controla la qualitat de la informació que aporten els directores de cada programa.

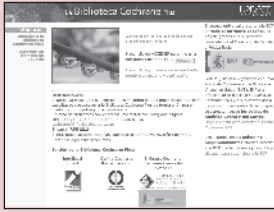
Els programes incorporats a l'EDDRA es qualifiquen en tres nivells de qualitat que indiquen el seu grau d'evidència d'efectivitat, en funció de criteris que tenen a veure amb el disseny d'avaluació, el procés d'implementació, la recollida de dades i l'adequació al model lògic de planificació.

EDDRA permet cercar informació amb diferents criteris: per tipus d'intervenció (ex.: prevenció, reducció de danys...) i dins

de cadascun, per subtipus (ex.: universal, selectiva, indicada, ambiental); grup diana (població general, infants i adolescents, pares i mares...); tipus d'enfocament (gènere, iguals, campanyes...); tipus d'avaluació (procés o resultats); tipus de droga; i per països. Actualment, té més de 400 programes entrats. Varis dels darrers que s'han incorporat s'han desenvolupat a Catalunya, com ara el programa "xkpts.com" de l'Agència de Salut Pública de Barcelona o el "Servei d'atenció i prevenció socio sanitària per a usuaris de drogues en situació marginal (SAPS)" de Creu Roja Barcelona.

Més informació: <http://www.emcdda.europa.eu/themes/best-practice/examples>

Biblioteca Cochrane Plus. La Col·laboració Cochrane és una organització internacional sense ànim de lucre que promou revisions sistemàtiques dels efectes de les intervencions sanitàries. Disposa d'una biblioteca amb informació d'alta qualitat, i varis grups de treball, un dels quals sobre Alcohol i Drogues. La seva edició en castellà inclou la traducció (feta pel Centre Cochrane Iberoamericà, ubicat a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau) de la major part de les revisions sistemàtiques, i s'hi pot accedir sense cost gràcies a una subscripció del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat.

Accediu-hi a: <http://www.update-software.com/clibplus/clibplus.asp>

Centre de Documentació i Informació del Pla Nacional sobre Drogues. Ofereix, de manera gratuïta, entre altres: un servei de cerques documentals en la seva base de dades i en altres d'externes (Medline, CICAD, Index Medicus...), servei de reprografia i escaneig de documents, lliurament postal o electrònic de materials, accés a més de 34.000 referències bibliogràfiques i subscripció a un butlletí quadrimestral de ressenyes, novetats i sumaris de revistes. **Accés i més informació a:** <http://www.pnsd.msssi.gob.es/Categoria2/centro/home.htm>

Medline. Base de dades sobre medicina i salut pública de la Biblioteca Nacional de Medicina dels Estats Units, que també produeix PubMed: la seva plataforma web, que inclou els més de 22 milions de registres de literatura biomèdica de Medline. PubMed és d'accés gratuït a través d'Internet i permet fer cerques molt precises (per categories clíniques, grups d'edat, gènere...), subscriure's a un servei de difusió selectiva d'informació, consultar documents (molts cops a text complet), etc.

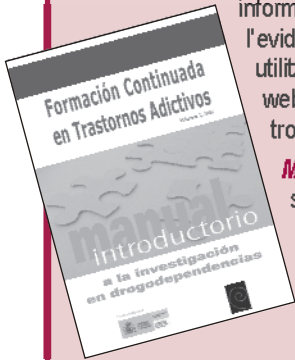
Accessible a: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed>

Prevenció Basada en la Evidència. Projecte de Socidrogalcohol, de suport als professionals i responsables de polítiques preventives, per promoure intervencions basades en l'avaluació i el coneixement científic. Basat en una plataforma web, contempla tres eixos de treball: a) identificar i reunir informació rellevant sobre prevenció per difondre intervencions i polítiques basades en l'evidència; b) revisar amb criteris científics la prevenció que s'està fent i els programes més utilitzats actualment a l'Estat espanyol; c) proporcionar assessorament professional via web sobre intervencions preventives. Sens dubte, un projecte prometedori, però que es troba encara en una etapa inicial. **Accés a la plataforma:** <http://www.prevencionbasadaenlaevidencia.net>

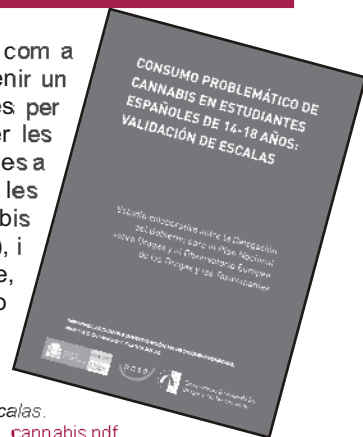

Manual introductorio a la investigació en drogodependències. Editat per la Sociedad Española de Toxicomanías, s'adreça principalment als professionals sanitaris que treballen en la clínica de les toxicomanías, per impulsar la recerca en aquest àmbit. Tot i això, alguns capítols també tenen interès per als professionals de la prevenció, com ara els dedicats a les fonts d'informació per Internet (tot i que caldria revisar i actualitzar alguna dada), les enquestes transversals, les tècniques estadístiques o les revisions sistemàtiques i les metanàlisi.

Accessible a: http://www.pnsd.msssi.gob.es/Categoria2/publica/pdf/Manual_Investigacion.pdf

Mesurar el consum problemàtic de cànnabis. La freqüència del consum de cànnabis s'empra sovint com a indicador de consum de risc. Tanmateix, molts adolescents que fumen cànnabis regularment semblen tenir un funcionament normal. Per aquest motiu, fora bo incloure en les enquestes escolars escales específiques per mesurar el consum problemàtic de cànnabis. Això permetria estimar millor la seva prevalença, conèixer les característiques dels subgrups que el presenten i ajudaria a orientar, dissenyar i avaluar intervencions adreçades a aquests grups. Per facilitar-ho, el Pla Nacional sobre Drogues i l'Observatori Europeu de les Drogues i les Toxicomanías han estudiat les propietats psicomètriques de tres escales de consum problemàtic de cànnabis (*Cannabis Abuse Screening Test*, *Severity of Dependence Scale* i *Criteris d'abús del cànnabis del DSM-IV*), i quina d'elles identifica millor el consum problemàtic en els adolescents. Les conclusions de l'estudi indiquen que, a més de la freqüència de consum, convé emprar instruments més precisos per valorar el consum problemàtic o de risc; que és viable fer-ho amb escales curtes incorporades en enquestes escolars; i que la *Cannabis Abuse Screening Test* és la més robusta per determinar la prevalença del consum problemàtic entre els adolescents.

Més informació: Klempova D, Sánchez A et al. *Consumo problemático de cannabis en estudiantes españoles de 14-18 años: validación de escalas.* Madrid. Ministerio de Sanidad y Política Social. 2009. **Accessible a:** http://www.pnsd.msssi.gob.es/Categoria2/publica/pdf/ConsProblematico_cannabis.pdf

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social
Direcció: Jaume Larriba
Disseny i muntatge: E. Bosch
Fotomecànica i impressió: Litosplai, SA
Dipòsit legal: B.44.871-2000

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!
Prevenim.dro

Tel: 934 307 170 · Fax: 934 390 773
E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre prevenció de drogodependències a Catalunya

Número 35 - 2012

En aquest número...

Editorial

Presentació dels continguts més rellevants d'aquest número.

2

Cop d'ull a la recerca

Comentari d'un estudi multicèntric fet amb dades de set països europeus, sobre la relació entre l'efectivitat dels programes escolars de prevenció en l'àmbit de les drogues i el context socioeconòmic del lloc on s'apliquen.

2

Materials

El tabac al descobert – per promoure actituds contràries al tabac en adolescents d'onze a catorze anys (exposició).

I tu, què sents? (L'univers dels sentiments) – per fer prevenció amb joves de quinze a divuit anys treballant al voltant de les emocions (CD Rom amb diversos materials).

Targetes de visita "nocturnes" – per informar i sensibilitzar sobre l'alcohol, el cànnabis, la cocaïna i les "pantalles" en entorns d'oci (targetes).

3

En pràctica

Presentació de les característiques del Pla Salut, Escola i Comunitat, un pla de treball transversal entre tots els agents implicats en la salut de la infància i l'adolescència, que integra les diferents actuacions i programes de promoció de la salut que es realitzen des dels diferents àmbits (salut, ensenyament, món local, etc.).

4

Navegant

Presentació d'una biblioteca virtual de l'Agència de Salut Pública de Catalunya de materials –tant històrics com actuals– per intervenir en l'àmbit de les drogodependències, editats a Catalunya.

4

Finestra oberta

Secció doble en aquest número, que presenta, d'una banda, el programa *Què a-prens?*, de prevenció de riscos relacionats amb el consum de drogues a l'Anoia, impulsat conjuntament per l'Ajuntament d'Igualada i el Consell Comarcal de l'Anoia, i d'altra banda, el servei d'assessorament familiar d'alcohol i drogues (SAFAD) de l'Ajuntament de Sant Sadurn d'Anoia.

5

Amb poques paraules

Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogues i les drogodependències.

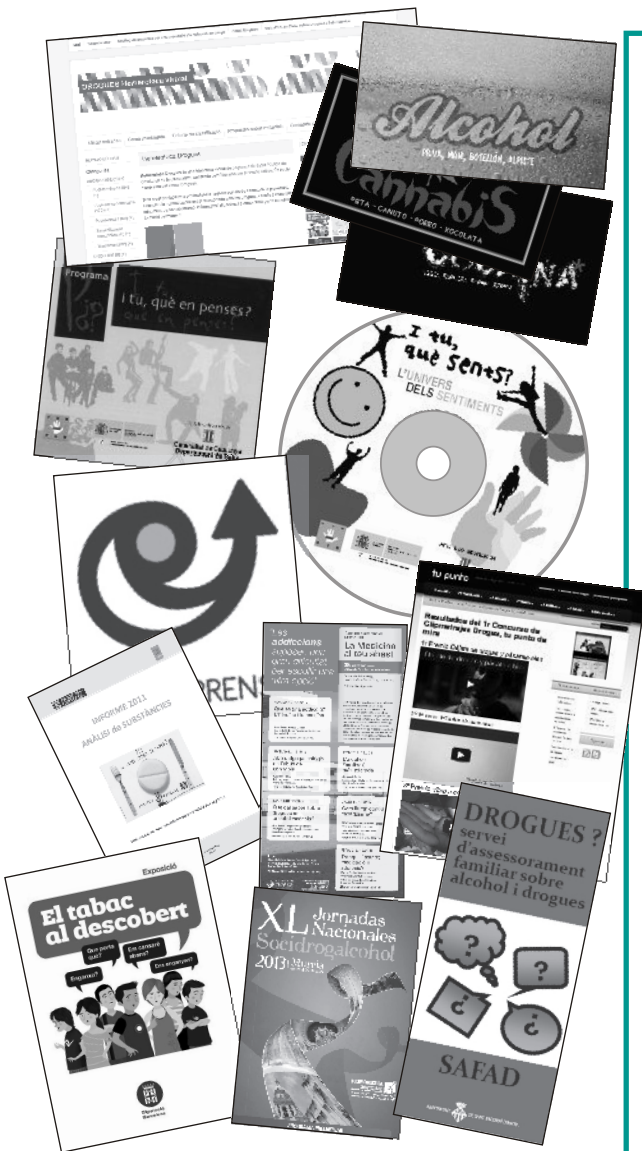
6

El calaix

Comentaris a propòsit del Primer concurs universitari de videoclips sobre drogues, del programa *"Tu Punto"* de l'associació PDS, organitzat el curs 2011-2012 i dotat amb 3.500 euros de premis.

6

prevenim dro és un programa de l'associació:

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Agència de Salut Pública de Catalunya

Aquest nou butlletí s'inicia amb el comentari d'un estudi europeu que mira de respondre a la pregunta de si influeix o no l'entorn socioeconòmic en l'efectivitat dels programes preventius, i que aporta resultats interessants per a les polítiques de salut pública. També inclou informació sobre tres nous materials per treballar en diferents àmbits i amb diferents perfils de població; una interessant presentació del Pla Salut, Escola i Comunitat, un nou pla transversal i interdepartamental que parteix de l'experiència prèvia amb el Programa Salut i Escola; una "Finestra" oberta de bat a bat cap a l'Anoia per informar sobre dos programes que es duen a terme en aquesta comarca; informació sobre una biblioteca virtual de materials històrics i actuals sobre drogues editats a Catalunya; i altres informacions que esperem que trobeu interessants.

Cop d'ull a la recerca

Influeix l'entorn socioeconòmic en l'efectivitat de la prevenció escolar?

Tot i que se sap que l'entorn social pot influir sobre les conductes relacionades amb el consum d'alcohol entre els joves, s'ha estudiat poc la relació entre l'efectivitat dels programes escolars de prevenció i el context socioeconòmic del lloc on s'apliquen els programes. Això és, justament, el que han fet recentment uns investigadors italians (Caria *et al*, 2011) amb les dades de l'avaluació d'*Unplugged* (<http://www.eudap.net>), un programa europeu de prevenció escolar.

(...) l'eficàcia dels programes escolars de prevenció pot variar en funció de l'entorn socioeconòmic, indicant en general, un major impacte preventiu en escoles ubicades en contextos desfavorits.

Estudis previs havien mostrat que la participació en aquest programa s'associa amb un menor nombre de borratxeres i d'altres problemes relacionats amb el consum d'alcohol, més d'un any després de l'aplicació, malgrat no haver-hi canvis en el nivell mig de consum d'alcohol. Atès que l'estatus socioeconòmic de l'entorn on es viu guarda relació amb els resultats escolars i amb les conductes relacionades amb la salut dels adolescents, es va hipotetitzar que l'impacte preventiu del programa seria diferent en entorns amb nivells socioeconòmics diferents.

L'estudi d'avaluació del programa esmentat –que va aportar les dades per a aquest treball– es va fer en set països europeus emprant un disseny experimental en què es va controlar l'estatus socioeconòmic dels centres escolars en base a diferents criteris, classificant-los com a alt, mig o baix, i assignant-los després de manera aleatòria, bé al grup experimental (aplicació d'*Unplugged* –12 sessions amb components d'habilitats socials i de vida, d'educació normativa i informatius–), o bé al grup control (aplicació del programa habitual del centre, en cas que n'hi hagués).

En l'estudi es va recollir informació dels participants dels grups control i experimental, abans d'aplicar el programa (línia base) i 18 mesos després (seguiment) sobre: freqüència actual del consum d'alcohol, prevalença de borratxeres els darrers 30 dies, intenció de beure alcohol i d'emborratjar-se en els propers 12 mesos i problemes relacionats amb el consum d'alcohol en el mateix període. La recollida de dades es va fer amb un qüestionari anònim autoadministrat a classe sense la presència dels professors. El qüestionari incloïa un codi confidencial per poder comparar les respostes individuals en la línia base i el seguiment.

La mostra va estar formada per 5.541 estudiants (50,9% nois i 49,1% noies) amb una edat mitja de 13,2 anys. En la línia base hi havia diferències d'edat i gènere en funció del nivell social de les escoles. Així, a les de nivell social baix hi havia més nois i una edat mitja més alta. També hi havia més episodis recents de borratxeres, més intenció d'emborratjar-se i més problemes relacionats amb el consum d'alcohol; si bé a les de nivell social alt hi havia més bevedors i més estudiants que tenien intenció de beure.

Els resultats de l'estudi indiquen que la participació en el programa es va associar amb una incidència significativament menor d'episodis d'embriaguesa i de la intenció d'emborratjar-se, en comparació amb el grup control, en les escoles de nivell socioeconòmic baix. Els mateixos estudiants també van informar d'una reducció del nombre de problemes de comportament relacionats amb la beguda, tot i que per a aquesta variable la significació estadística va ser marginal. Pel que fa a la freqüència de consum d'alcohol, també va ser consistentment més baixa entre els estudiants d'escoles de contextos socialment desfavorits, si bé les diferències aquí no van assolir significació estadística.

En síntesi, un estudi fet entre estudiants europeus aporta indicis rellevants de què l'eficàcia dels programes escolars pot variar en funció de l'entorn socioeconòmic, indicant en general, un major impacte preventiu en escoles ubicades en contextos desfavorits. Els autors apunten possibles explicacions a aquests resultats, alhora que conclouen que l'aplicació de programes universals eficaços en els grups socials més desfavorits pot contribuir a reduir les desigualtats socioeconòmiques en la salut; una prioritat de les polítiques de salut pública a Europa.

Per seguir llegint: Caria *et al.*: "The influence of socioeconomic environment on the effectiveness of alcohol prevention among European students: a cluster randomized controlled trial". *BMC Public Health* 2009, 11:312.

Accessible a: <http://www.biomedcentral.com/1471-2458/11/312>

El tabac al descobert

Exposició de la Diputació de Barcelona orientada a generar en els adolescents d'onze a catorze anys, actituds contràries al tabac per evitar (o si més no retardar) el seu consum. Dissenyada per ser emprada en l'àmbit educatiu, al primer cicle de l'ESO, busca estimular la rebel·lia dels adolescents, focalitzant-la cap a les pràctiques poc ètiques de la indústria de tabac per animar-los a fumar. Inclou 10 plafons informatius de 200 x 100 cm, un *roller* de presentació i un mòdul amb ordinador i pantalla tàctil, que permet fer un joc interactiu de preguntes i respostes. Fer-ne ús requereix disposar d'un espai de 25 m lineals (mínim) amb connexió elèctrica. També inclou un guia de dinamització, un punt de llibre i una web (<http://eltabacaldescobert.diba.cat>), que dóna accés a tots els materials, inclosa una guia educativa, propostes per fer tallers, enllaços, etc. La Diputació de Barcelona ofereix un servei de dinamització de l'exposició (visites guiades per a grups de joves) als municipis de menys de 15.000 habitants, i als més grans, sessions formatives per poder fer les visites guiades.

Més informació: Diputació de Barcelona. Servei de Salut Pública. ssp.promosalut@diba.cat

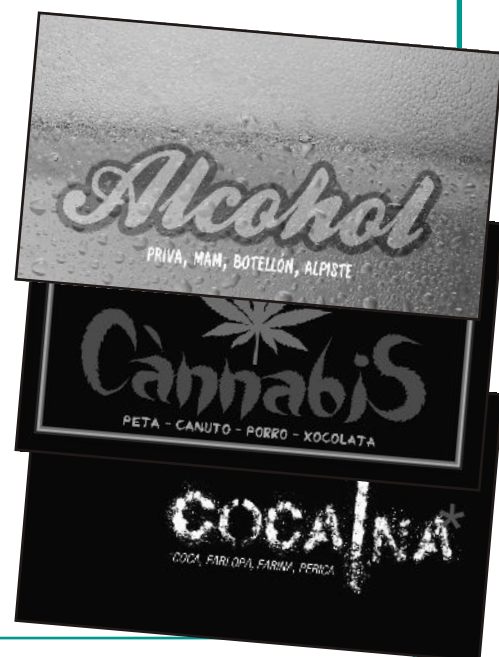
I tu, què sents?

L'UNIVERS DELS SENTIMENTS

Versió adaptada per la Subdirecció General de Drogodependències de l'Agència de Salut Pública de Catalunya, d'un programa elaborat inicialment per la FAD, per prevenir els problemes relacionats amb el consum de drogues treballant al voltant de les emocions, i que constitueix una mena de segona part o continuació del programa "I tu, què en penses?". Dirigint als professionals de l'educació (forma i informal) que estan en contacte amb joves de 15 a 18 anys aproximadament, està editat en format digital, en un CD que conté tot el material didàctic necessari per aplicar el programa: guia d'aplicació, quaderns de treball, etc. El programa treballa quatre àmbits emocionals: l'amor i el desamor, l'avorriment i la diversió, el "bon rotllo" i el "mal rotllo", i la violència i el respecte, partint d'una sèrie d'elements (textos, imatges, cançons, pel·lícules, etc.) que serveixen d'estímul per analitzar i reflexionar sobre les emocions (els seus matisos, components, circumstàncies, possibilitats de maneig...), sense posar en joc les pròpies ni les dels joves i, per tant, sense comprometre la seguretat emocional de qui hi participa.

Més informació:

Agència de Salut Pública de Catalunya.
Subdirecció General de Drogodependències.
Tel.: 935 513 900

Targetes de visita "nocturnes"

Material elaborat en el marc del programa de prevenció en drogues de la Mancomunitat de la Vall del Tenes amb el suport de la Diputació de Barcelona, consistent en quatre targetes amb continguts informatius i de sensibilització sobre l'alcohol, el cànnabis i la cocaïna (substàncies molt associades al "món de la nit"), a més de les "pantalles" (xarxes socials, mòbils, videojocs...), un tema amb una presència creixent en intervencions preventives sobre drogues. Pensades per a ser distribuïdes entre els adolescents i joves, en espais d'oci nocturn i Festes Majors, s'han editat en un format petit que permet poder guardar-les a la butxaca. A l'anvers de cada una hi ha el nom de la substància i quatre maneres informals d'anomenar-la, mentre que el revers conté informació molt sintètica sobre el tipus de substància de què es tracta (en funció de l'acció sobre el sistema nerviós central), els efectes, riscos, pautes per reduir-los, i una frase convidant a la reflexió que es repeteix a cada targeta canviant el nom de la substància a la qual fa referència. Destaca l'ús d'un llenguatge molt col·loquial i proper als joves, i el seu acurat disseny gràfic.

Més informació: Mancomunitat de la Vall del Tenes. PPD. info@ppd.cat

El Pla Salut, Escola i Comunitat

El Pla Salut, Escola i Comunitat (PSEC) és un pla transversal interdepartamental promogut per l'Agència de Salut Pública de Catalunya a través del Programa de Salut Maternoinfantil i el Departament d'Ensenyament en conjunció amb els ens locals. El PSEC té com a punt de partida l'experiència acumulada i els resultats obtinguts amb el Programa Salut i Escola (SiE) iniciat el curs 2004-2005 i desplegat, de forma inicial, a 3r i 4t d'ESO i posteriorment, de forma progressiva, a la resta de cursos d'ESO i Batxillerat. Els seus principals objectius són: millorar la salut d'infants i joves mitjançant la realització d'accions que afavoreixin l'adopció de conductes positives vers la salut individual i col·lectiva i la generalització d'hàbits saludables; detectar precoçment problemes de salut a fi d'intervenir el més aviat possible; proposar un marc comú de referència per a la coordinació de les accions d'educació i promoció de la salut als diferents àmbits implicats en el territori; implicar entitats i institucions en projectes de prevenció i promoció de la salut; i arribar al conjunt de la població infantil i juvenil a partir de la millora del treball en xarxa entre els serveis i recursos de cada territori.

El PSEC és un pla de treball transversal entre tots els agents implicats en la salut de la infància i l'adolescència, en el qual s'integren les diferents actuacions i programes de promoció de la salut que es realitzen des dels diferents àmbits (salut, ensenyament, món local, etc.). El Programa Salut i Escola (SiE), amb la seva consulta oberta, queda integrat en aquest Pla, de la mateixa manera que d'altres estratègies territorials de promoció de la salut. El marc comú de referència recull les competències bàsiques en l'àmbit de la salut, que cal adquirir en les diferents etapes educatives (infantil, primària i secundària), segons els quatre eixos següents: benestar emocional, hàbits saludables, afectivitat i socialització, i seguretat i riscos. Tot i presentar els continguts en quatre

eixos, aquests, no s'han de considerar compartiments estancs sinó que tots ells tenen estretes interrelacions, coincidències i interdependències. Pel que fa al consum de drogues, inclòs el tabac i l'alcohol, és un dels problemes de salut que ja es va prioritzar des d'un inici en el Programa SiE i que s'ha incorporat en el currículum escolar com una de les prioritats en salut, fent especial èmfasi en els eixos de seguretat i riscos i afectivitat i socialització, segons quina sigui l'etapa educativa (infantil, primària o secundària).

La gestió funcional del PSEC, propera als usuaris, parteix del territori per tal d'aconseguir una àmplia cobertura poblacional i tenir en compte, el màxim possible, les necessitats locals. Aquest pla pretén facilitar el treball transversal dels agents implicats des dels diferents àmbits del territori, així com facilitar les metodologies més efectives i els recursos més adients. Disposarà d'un complet inventari d'activitats i programes de promoció de la salut en l'àmbit territorial i establirà uns criteris de prioritats que donaran suport a la planificació. El seu desplegament al territori s'està duent a terme, d'una manera progressiva i en fase preliminar, amb la implicació dels diferents agents que treballen en la promoció de la salut, i ja es troba actiu en 15 sectors de les diferents regions sanitàries de Catalunya.

PSEC			
Ampliar edats	Marc comú de referència	Implicar els diferents àmbits	Gestió territorialitzada
Infantil Primària Secundària	4 Eixos Benestar emocional Hàbits saludables Afectivitat i socialització Seguretat i riscos	Salut / Ensenyament Món local Jovenut Interior Esports, ...	Gestió a nivell Sector / Comarca.
S'han identificat al currículum escolar els continguts lligats a les prioritats en salut			

Mar Maresma i Mireia Jané.

Pel grup de treball del PSEC. Agència de Salut Pública de Catalunya.
Més informació: <http://www.xtec.cat/web/comunitat/salutescola/psec>

Hemeroteca Drogues

Biblioteca virtual de l'Agència de Salut Pública de Catalunya de materials editats a Catalunya per intervenir en l'àmbit de les drogodependències. Gestionada per l'associació EdPAC, constitueix un reconeixement a la feina realitzada al llarg d'anys per part de les administracions públiques i les ONG del sector per crear eines per reduir els problemes relacionats amb l'ús de drogues.

Integrada dins del Canal Drogues de la Generalitat de Catalunya, permet l'accés i la descàrrega d'un ampli recull de materials de tota mena (documents, guies, manuals, etc.), tant històrics com actuals, informatius i de sensibilització, didàctics i de formació permanent. Permet consultar la totalitat d'entrades de la seva base de dades, fer cerques combinades en funció de diferents criteris (per tipus d'abordatge, droga, població destinatària), proposar la inclusió de nous materials i fer comandes de materials; limitat però, aquest darrer servei, als materials de l'Agència de Salut Pública de Catalunya o als fets o gestionats amb la seva col·laboració.

Adreça del web: <http://hemerotecadrogues.cat/>

Prevenió de riscos davant del consum de drogues a l'Anoia

Programa Què a-prens?

Programa de prevenió de riscos relacionats amb el consum de drogues impulsat conjuntament per l'Ajuntament d'Igualada i el Consell Comarcal de l'Anoia amb el suport tècnic i econòmic de la Diputació de Barcelona. Resultat de la voluntat d'aquests ens locals d'endegar un treball en xarxa sobre aquest tema a la comarca, s'emmarca en els seus respectius plans territorials d'actuació en matèria de drogues, i contempla cinc àmbits d'actuació: educatiu, comunitari, del lleure i l'oci, de les famílies i de coordinació interprofessional.

En relació a l'àmbit educatiu dóna suport al professorat per fer front a situacions de consum (protocol d'actuació davant consums de drogues als centres educatius) i ofereix assessorament i materials per treballar el tema amb els alumnes. També ofereix xerrades i tallers de prevenió per als alumnes d'educació secundària, PQPI, UEC i residents dels CRAE. A més, es preveu ampliar l'oferta d'activitats en aquest àmbit amb xerrades per a les AMPA.

En l'àmbit comunitari s'inclouen activitats d'assessorament i de formació dels agents socials per a l'abordatge del consum de drogues amb els usuaris d'equipaments de joventut, de serveis socials o de l'EAIA, entre altres; així com la distribució de material preventiu als espais públics del territori (centres cívics, biblioteca, etc.).

Pel que fa a l'àmbit del lleure i de l'oci s'està treballant per implantar al territori el programa "Nits de Qualitat" per desenvolupar accions d'informació i sensibilització entre els professionals del sector de l'oci nocturn i per impulsar taules de participació i coordinació per disminuir els riscos associats al consum de drogues en espais d'oci. Alhora, s'ofereix formació al personal dels pubs i les discoteques, així com als

QUÈ a-PRENS?

professionals i voluntaris de les entitats i associacions juvenils de la comarca.

Un dels principals eixos del programa és un Servei d'informació i orientació per a joves i famílies. Aquest servei ofereix als adolescents i joves que prenen drogues, en funció de la seva situació i desitjos, informació i orientació per abandonar-ne el consum o per fer-ne un ús més responsable i amb menys riscos.

Alhora, ofereix informació a les famílies sobre els efectes i els riscos de les drogues, facilita pautes per treballar situacions de consum des del nucli familiar, i ajuda a identificar i treballar dinàmiques familiars que poden influir en el consum de drogues dels fills.

Pel que fa a la coordinació interprofessional, es planteja establir un marc de col·laboració conjunta amb diferents departaments i serveis de l'Ajuntament d'Igualada i del Consell Comarcal de l'Anoia que també tenen a veure amb el tema, així com amb la Xarxa Local de prevenió de les drogodependències de la Diputació de Barcelona, i amb la Xarxa Perifèrica d'ens locals i entitats que treballen en prevenió en l'àmbit de les drogues.

En el marc de *Què a-prens?* també s'ha creat l'Observatori sobre drogues de l'Anoia, un espai d'anàlisi i reflexió sobre la realitat local del consum de drogues, on hi són representats tots els recursos de la comarca que d'una manera o altra tenen a veure amb el tema. A més, es preveu endegar properament noves actuacions, com ara un programa de mesures alternatives a la sanció administrativa per consum de drogues en espais públics o accions de formació d'agents preventius en l'àmbit esportiu i del lleure, entre altres.

Més informació: Ajuntament d'Igualada i Consell Comarcal de l'Anoia. info@queaprens.org

Servei d'assessorament familiar d'alcohol i drogues de Sant Sadurní d'Anoia (SAFAD)

El SAFAD va néixer a finals de 2009 dins del Pla de Drogues de Sant Sadurní d'Anoia (CTRL+D), per respondre a la dificultat detectada entre la població del municipi per accedir a recursos d'informació, assessorament o tractament en matèria de drogues; per motius, tant de distància física —el CAS de referència es troba en un altre municipi— com d'estigmatització social i d'orientació d'aquesta mena de centres, més orientats al tractament que a l'assessorament dels familiars.

El SAFAD s'adreça a tota persona, jove o no (parets, parelles, amics, professionals...), que tingui dubtes relacionats amb les drogues i vulgui informació o assessorament sobre el tema. Compta amb el suport de la Diputació de Barcelona i del CAS de la Mancomunitat Penedès-Garraf, i està ubicat al CAP del municipi —un espai accessible i normalitzat— on presta atenció una tarda (dues hores) cada quinze. Té com a objectius: oferir atenció personalitzada davant dubtes i problemes relacionats amb el consum de drogues; orientar, assessorar i derivar —quan pertoqui— a serveis especialitzats; ajudar a reduir riscos associats amb l'ús de drogues; oferir una alternativa a la sanció a menors per ús i tinença de drogues (gestiona el programa psicoeducatiu i fa el seguiment i la valoració dels menors i de les famílies); i assessorar sobre el tema a altres professionals. En definitiva, esdevenir el recurs referent sobre drogues a Sant Sadurní.

Els dos primers anys de funcionament el servei ha atès 131 visites relatives a 31 casos diferents: 46 l'any 2010 i 85 l'any 2011, indicant una tendència clarament creixent d'utilització del servei. També ha augmentat molt (d'un 42% el 2010 a un 88% el 2011) el nivell d'ocupació (ratio entre visites ofertades i demanades). El perfil majoritari d'usuari del servei ha estat el pare i/o la mare de consumidors (78% dels casos), seguit de la parella (11%). L'edat mitjana de les persones que han motivat la consulta ha estat de 24 anys, amb una franja d'edat majoritària de 14 a 18 anys, però també han motivat consultes persones més grans de 65 anys i de menys de 14. Les drogues que han generat més consultes són el cànnabis (61%), la cocaïna (17%) i l'alcohol (11%). La major part dels casos atesos (28%) han estat derivats per la policia (amb motiu del programa de mesures alternatives). Els serveis socials i els instituts del municipi han aportat un 22% dels casos cadascun, ocupant el CAP el següent lloc com a font de derivació cap al servei.

En síntesi: una evolució molt positiva en els dos primers anys de funcionament d'aquest servei, que ha millorat l'accessibilitat a l'atenció de les persones amb problemes de consum de drogues i ha esdevingut un referent per al municipi en matèria de drogues.

Més informació: Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia. Servei de Salut. salut@santsadurni.cat

Amb poques paraules

Nova edició digital de "I tu, què en penses?". La Subdirecció General de Drogodependències de l'Agència de Salut Pública de Catalunya ha editat en suport digital el programa "I tu, què en penses?" un cop exhaurida l'edició impresa. Aquest programa ofereix als educadors dels àmbits escolar o del lleure, propostes per treballar amb joves de 15 a 18 anys sobre temes com ara el temps lliure, la publicitat, la moda o la vida en grup, entre altres, i la seva possible relació amb l'ús de drogues.

Se'n poden demanar exemplars a través del telèfon 935 513 900.

Properament: Jornades Nacionals de Socidrogalcohol. La *Sociedad Científica Española de Estudios sobre el Alcohol, el Alcoholismo y las otras Toxicomanías* (Socidrogalcohol), entitat amb seu social a Barcelona, celebrarà a Múrcia del 18 al 20 d'abril de 2013 les seves XL Jornades Nacionals. La inscripció amb quota reduïda i el termini per proposar comunicacions acaba el 17 de febrer. En diverses de les taules d'aquestes Jornades, finançades pel *Plan Nacional sobre Drogas*, s'hi tractaran continguts relacionats amb la prevenció.

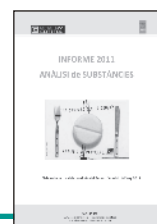
Més informació i inscripció en línia a: <http://www.socidrogalcohol2013.org>

25 anys de la Unitat de Conductes Addictives de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Amb aquest motiu el cicle de conferències divulgatives habitual d'aquest hospital "La Medicina al teu abast" està dedicat enguany a les addiccions. D'aquesta manera, al llarg de sis dijous, des del 18/10/2012 fins el 18/4/2013, diferents professionals de la Unitat abordaran aspectes relacionats amb els mecanismes de les addiccions i el seu tractament. L'entrada és lliure i gratuïta. Lloc de celebració: Sales polivalents de la 2a planta del Bloc A del centre hospitalari, al carrer Sant Quintí, 89 de Barcelona. **Més informació:** comunicacio@santpau.cat

Informe 2011 d'anàlisi de substàncies d'Energy Control. El programa Energy Control de l'Associació Benestar i Desenvolupament ha publicat els resultats del seu Servei d'Anàlisi corresponents a l'any 2011 a Catalunya, en què es van analitzar 1.290 mostres de substàncies psicoactives i en el que com a novetat s'han analitzat per primera vegada mostres de cànnabis.

Accessible a: http://energycontrol.org/files/analisi/Informe_analisis_cat_2011.pdf

El calaix

Primer concurs universitari de videoclips sobre drogues. "Tu Punto" és un programa de l'associació PDS adreçat a estudiants universitaris per facilitar informació sobre els riscos de consumir drogues (legals i il·legals) i suggerir estratègies d'autocontrol i limitació de riscos en cas de consumir-ne. Finançat pel *Plan Nacional sobre Drogas*, compta també amb la col·laboració de l'Agència de Salut Pública de Catalunya, de la *Junta de Castilla y León* i de les associacions AESED i Alborada. Actualment 19 universitats d'arreu de l'Estat –entre les quals les de Barcelona, Girona i Lleida– estan adherides a aquest programa que inclou una pàgina web, diferents materials de sensibilització i un servei de consulta en línia, i que el curs 2011-2012 ha organitzat un Concurs universitari de Videoclips sobre Drogues (3.500 euros en premis), amb el doble objectiu d'afavorir processos de reflexió crítica sobre els riscos de consumir drogues i la difusió de missatges preventius entre iguals. S'hi han presentat 54 vídeos (d'una durada màxima de 2 minuts), que ha valorat un jurat format per representants de l'organització, de l'entitat finançadora, de la comunitat universitària i dels mitjans de comunicació, en base a criteris d'originalitat, qualitat tècnica i artística i adequació i idoneïtat del missatge. Quatre dels premiats –entre els quals els dos primers– han estat estudiants d'universitats catalanes: de l'Escola Politècnica de Mataró, la Universitat de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona. També s'ha premiat a estudiants de la *Universidad Complutense de Madrid* (tercer premi) i de la Universitat d'Alacant.

Els vídeos premiats es poden veure a: http://tupunto.org/?page_id=1322

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social
 Direcció: Jaume Larriba
 Disseny i muntatge: E. Bosch
 Fotomecànica i impressió: Litosplai, SA
 Dipòsit legal: B.44.871-2000

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
 Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
 Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!
Prevenim.dro

Tel: 934 307 170 · Fax: 934 390 773
 E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 36 - 2012

En aquest número...

Editorial

2

Presentació dels continguts més rellevants d'aquest número.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari d'un estudi multicèntric d'avaluació d'un nou programa europeu de prevenció escolar fet a set països europeus, i que aporta elements que avalen una resposta positiva a la pregunta de si paga la pena fer prevenció de drogodependències a l'escola.

Materials

3

Educar és prevenir – orientacions educatives per a pares i mares (llibret).

Guia de recomanacions per a la implementació del protocol de prevenció sobre drogues ASA – per orientar com canviar multes per educació i prevenció (guia en format digital).

Sobredosi: prevenció i actuació – per ajudar a evitar sobredosis en consumidors d'opiacis i saber com actuar en cas de trobar-s'hi (video en quatre idiomes).

En pràctica

4

Presentació de les característiques d'una actuació comunitària en matèria de drogues que s'ha portat a terme al llarg de tres anys en una zona de la ciutat de Girona amb alts nivells d'exclusió social i presència de problemes relacionats amb el consum i la venda de drogues.

Navegant

4

Presentació del nou portal sobre drogues de l'Agència de Salut Pública de Catalunya, que inclou informació àmplia i diversa sobre temes d'interès relacionats amb la matèria, tant per als professionals com per a la ciutadania en general.

Finestra oberta

5

Secció doble que presenta, d'una banda, el programa *T'ho empasses tot?*, adreçat al treball preventiu al voltant de l'alcohol amb els adolescents més joves, partint de la perspectiva dels no bevedors, i d'altra banda, la nova exposició itinerant sobre drogues de la Diputació de Barcelona (*Controles?*), que permet treballar de manera diferenciada amb adolescents, joves, pares i mares i professionals.

Amb poques paraules

6

Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogues i les drogodependències.

El calaix

6

Presentació breu dels resultats per a Catalunya de l'última enquesta sobre ús de drogues entre els estudiants de 14 a 18 anys, que cada dos anys duu a terme el *Plan Nacional sobre Drogas*.

prevenim dro és un programa de l'associació:

PDS
PROMOCIÓ I DESENVOLUPAMENT SOCIAL

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Agència de Salut Pública de Catalunya

Fent-nos ressò del corrent crític que darrerament posa en dubte l'eficàcia de la prevenció escolar, comencem aquest butlletí comentant un estudi multicèntric d'avaluació d'un programa europeu de prevenció escolar, els resultats del qual avalen aquesta mena d'intervenció i la fan comparable en termes d'impacte per a la salut pública a altres intervencions efectives habituals i gens qüestionades. També hi trobareu informació sobre nous materials ben diversos: una guia breu per a pares i mares, una guia sobre programes educatius alternatius a les multes a menors d'edat per consumir drogues en llocs públics i un vídeo per evitar les sobredosis en consumidors d'opiacis i saber com actuar en cas de presentar-se; a més d'informació sobre una actuació de prevenció comunitària en una "zona calenta" de Girona, sobre la nova web de drogues de l'Agència de Salut Pública de Catalunya, sobre dos nous programes i sobre molts altres temes.

Cop d'ull a la recerca

Paga la pena fer prevenció escolar?

Els efectes en termes de l'NNT (nombre necessari que s'ha de tractar) són equivalents als d'altres intervencions efectives de salut pública, com ara la vacunació de la grip o la prescripció d'estatines per prevenir l'infart de miocardi.

Després d'haver estat preconitzada durant anys com a una de les estratègies universals més adequades per abordar el consum de drogues entre els adolescents, d'uns anys ençà l'efectivitat de la prevenció escolar està sent qüestionada. Així, darrerament un corrent crític qüestiona, des de la qualitat de les avaluacions de programes tan afamats com el *Life Skills Training* (del qual deriven alguns dels programes que s'usen a casa nostra) fins al model teòric que combina l'entrenament en habilitats per resistir la pressió per consumir drogues amb la informació i l'educació normativa, i que fonamenta molts programes escolars actuals. Aquest escepticisme contribueix a la seva manca d'utilització generalitzada, tant a casa nostra com a nivell europeu.

L'estudi que comentem (Faggiano *et al*, 2010) aporta nova llum sobre l'eficàcia de la prevenció escolar, avaluant amb metodologia experimental i en el marc d'un estudi multicèntric fet a Alemanya, Àustria, Bèlgica, Espanya, Grècia, Itàlia i Suècia, un nou programa europeu de prevenció escolar. Aquest programa –*Unplugged*– (<http://www.eudap.net>) es basa en el model d'influència social i inclou elements d'entrenament en habilitats per a la vida i de treball sobre creences normatives. Consta de 12 sessions aplicades a classe amb una periodicitat setmanal, a alumnes de 12 a 14 anys, fent ús de mètodes interactius. Els seus continguts s'orienten a limitar o retardar l'inici del consum de drogues i el pas del consum experimental a l'habitual.

En l'estudi van participar 143 escoles que es van assignar de manera aleatòria a la condició experimental (aplicació d'*Unplugged*) o control (aplicació del programa habitual del centre). Abans de l'aplicació es va administrar a tots els alumnes ($n=7.079$) un qüestionari anònim autoadministrat per recollir la línia base, que es va repetir just després de l'aplicació i al cap de 15 mesos (18 després del pre-test). Un codi anònim permetia associar els qüestionaris de cada participant. El qüestionari recollia dades sobre els resultats primaris (consum de drogues) i secundaris (coneixements, actituds i intencions de consum) de l'estudi.

Un 55% de les escoles van aplicar tot el programa i un 66% un mínim de 10 sessions. De mitjana, cada sessió es va aplicar a un 78% de la població diana.

Com era d'esperar per l'edat dels participants, les prevalences de consum van augmentar en els seguiments en ambdós grups, però en el seguiment a 18 mesos l'augment del consum de tabac i de cànnabis i de la freqüència de borratxeres va ser menor en el grup experimental. Així, en el grup experimental es va observar una proporció més alta, estadísticament significativa, de no fumadors (83,3% vs 81,4%) i una major tendència a abandonar el consum entre els fumadors ocasionals, si bé no van haver diferències entre els dos grups pel que fa als alumnes que ja eren fumadors diaris abans d'aplicar el programa. Els canvis van ser més importants en les borratxeres, on una proporció significativament més alta d'alumnes del grup experimental no va reportar episodis en els darrers 30 dies (87,3% vs 85,0%), alhora que la progressió en la freqüència de borratxeres va ser inferior en el grup experimental. Pel que fa al cànnabis, la proporció d'abstinents va ser significativament més alta en el grup experimental (94,4% vs 92,4%) com també ho va ser la de consumidors esporàdics o freqüents que van reduir el consum.

En síntesi, 15 mesos després de completar el programa el grup experimental presentava prevalences més baixes de borratxeres (38% de reducció) i d'ús de cànnabis (26% menys) en els darrers 30 dies, mostrant-se el programa efectiu al llarg del temps per limitar la progressió del consum i per afavorir el retorn cap a patrons de consum menys intensius. Els autors destaquen la importància preventiva d'aquest efecte sostingut en la reducció de les borratxeres i del consum de cànnabis (més d'un any després de l'aplicació) i conclouen que l'ús del programa és viable en el context europeu i contribueix a retardar l'inici de l'ús de drogues, assolint un impacte significatiu i equivalent en termes de l'NNT (nombre necessari que s'ha de tractar) als d'altres intervencions efectives de salut pública, com ara la vacunació de la grip, el tractament de la hipertensió en la gent gran o l'ús d'estatines per prevenir l'infart de miocardi.

Per seguir llegint: Faggiano *et al*: "The effectiveness of a school-based substance abuse prevention program: 18-Month follow-up of the EU-Dap cluster randomized controlled trial". *Drug and Alcohol Dependence* 108 (2010): 56-64

Educar és prevenir

Guia breu (16 pàgines) adreçada als pares i mares amb fills d'edats compreses entre 9 i 13 anys, per ajudar-los a exercir d'una manera òptima la seva funció educativa i contribuir així a evitar o retardar l'inici del consum de drogues per part dels fills i limitar el risc que arribin a tenir problemes relacionats amb el seu consum. Elaborada per PDS, Promoció i Desenvolupament Social en el marc del programa de prevenció de les drogodependències del Consell Comarcal de l'Alt Empordà, els seus continguts es presenten agrupats en dos blocs: el primer, d'orientacions educatives per evitar que els fills s'emboliquin amb les drogues, aporta reflexions i propostes de caire general per optimitzar la tasca educadora dels pares i les mares, mentre que el segon, d'informació sobre les drogues, inclou tant informació general sobre les drogues com continguts específics sobre el tabac, l'alcohol, el cànnabis, la cocaïna i les drogues de síntesi.

Més informació: Consell Comarcal de l'Alt Empordà. Tel.: 972 677 050

Guia de recomanacions per a la implementació del protocol de prevenció sobre drogues ASA

ALTERNATIVA A LA SANCIÓ ADMINISTRATIVA

Sobredosi: prevenció i actuació

Video (9' 26") de promoció i suport d'actuacions de reducció de danys per a la prevenció i l'atenció de la sobredosi en consumidors d'opiacis. Destinat als usuaris actius de drogues i a les persones que tenen contacte amb drogodependents, ha estat elaborat amb una metodologia participativa amb la col·laboració de professionals del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i de la Sala Baluard de l'Agència de Salut Pública de Barcelona. Informa sobre els factors de risc per a una sobredosi (consumir després de dies sense fer-ho, ús de la via injectada i barrejar drogues); els signes indicatius d'una sobredosi (inconsciència, respirar amb dificultat i color morat als llavis i les ungles); i com actuar davant d'una sobredosi (mantenir la calma, trucar al 112 i posar la persona en la posició lateral de seguretat). També recomana formar-se per saber atendre una sobredosi i cercar informació professional sobre la naloxona. Editat amb llicència *Creative Commons* en català, castellà, rus i romanès, es pot descarregar en diferents formats i qualitats, inclosa una versió per a telèfons mòbils.

Més informació:

Agència de Salut Pública de Catalunya. Subdirecció General de Drogodependències. Tel.: 935 513 605

Accés: Canal Drogues (<http://drogues.gencat.cat/>) > professionals > recursos audiovisuals > sobredosi

Guia de l'Agència de Salut Pública de Catalunya, elaborada amb la col·laboració de la Fundació Esportsalus, adreçada als professionals que vulguin implementar o que desenvolupin programes educatius alternatius a la sanció administrativa a menors d'edat per tinença o consum de drogues il·legals en llocs públics. La seva elaboració s'ha fet mitjançant un procés participatiu amb reunions presencials amb professionals dels diferents àmbits implicats (mossos d'esquadra, policia local, Agència de Salut Pública de Barcelona, Diputació de Barcelona, ajuntaments, consells comarcals i entitats) i aportacions a través de mitjans virtuals per part d'un segon grup de tècnics amb experiència en aquesta classe d'intervencions. Editada en format digital, es pot descarregar del Canal Drogues, i recull orientacions per posar en marxa programes d'aquesta mena, elements de consens sobre bones pràctiques i instruments de caire pràctic, com ara models de fulls de compromís, d'informe de tancament o qüestionaris de valoració.

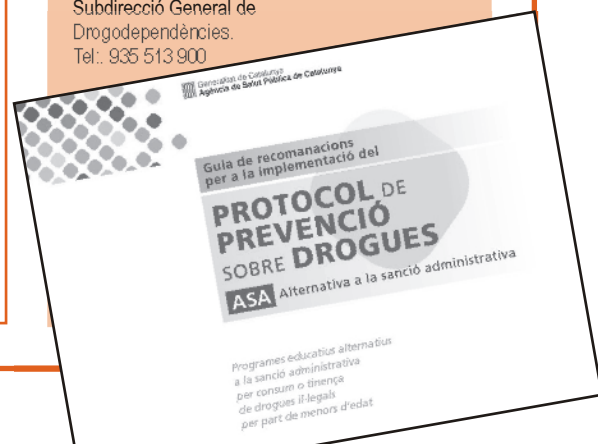
Més informació:

Agència de Salut Pública de Catalunya.

Subdirecció General de

Drogodependències.

Tel.: 935 513 900

Ójü! Mil ulls amb les drogues

Prevenió comunitària al sector est de Girona

Des de l'any 1997 als barris del sector est de Girona –una zona amb alts nivells d'exclusió social, amb causes estructurals difícilment abordables des dels serveis locals– es duu a terme el programa Integrant Accions, una plataforma formada per entitats, serveis i institucions diverses, que incorpora el Pla Educatiu d'Entorn i el Pla de Desenvolupament Comunitari d'aquest sector de la ciutat. El programa, impulsat per l'Ajuntament de Girona i la Generalitat de Catalunya, intervé en els àmbits escolar, familiar i comunitari, com a via per combatre la multidimensionalitat de l'exclusió social.

Integrant Accions inclou, entre altres, un projecte d'hàbits saludables, que els tres darrers cursos (2009-2012) ha desenvolupat una actuació de prevenció comunitària en matèria de drogues ("Ójü!

Mil ulls amb les drogues") als barris de Vila-roja i la Font de la Pólvora. Una dificultat afegida del projecte era el fet d'entrar en conflicte la seva temàtica amb l'activitat «professional» al voltant del tràfic de drogues d'una part dels veïns de la zona, la qual cosa sumada a la por que el tema genera entre la població, dificultava la implicació i la participació. El projecte es proposava sensibilitzar la població sobre les conseqüències de l'ús i l'abús de les drogues, millorar els coneixements sobre el tema, modificar actituds inadequades sobre el fenomen de les drogues, i aportar pautes d'actuació per fer intervencions preventives.

Les activitats desenvolupades han inclòs: fer un diagnòstic objectiu de la situació en matèria de drogues al territori amb la participació dels col·lectius professionals i del teixit social; crear una imatge per al projecte (un personatge i un lema comú present en totes les activitats); formació de docents i altres professionals; formació a diferents col·lectius de la població; implantació del programa "L'aventura de la vida";

xerrades del programa "Connecta amb els teus fills"; treball amb les exposicions "Sota pressió" i "Febre del divendres nit"; elaboració de materials (guia, postal-free, pancartes, etc.); i diferents activitats participatives: gravació de cançons, flashmobs, lipdubs, stop motions, graffitis, una obra de teatre feta pels alumnes de cinquè curs de les tres escoles del territori, ruleta de la salut, trivial sobre drogues, taules rodones, setmana de la salut amb activitats per tota la població, etc.

"Ójü! Mil ulls amb les drogues" ha comptat amb la implicació de la pràctica totalitat d'entitats i serveis comunitaris del territori: escoles, associacions de veïns, AMPAs, Centre Obert, etc., ha obtingut una valoració força positiva en els diferents indicadors analitzats i ha rebut una menció honorífica en la 19ª edició dels Premis "Reina Sofia Contra les Drogues", de la Fundació CREFAT.

Video del programa a: <http://www.youtube.com/watch?v=S3SGyObDDnI>
Més informació: Ajuntament de Girona. Equip de Promoció de la Salut. Tel.: 972 201 900.

Canal Drogues

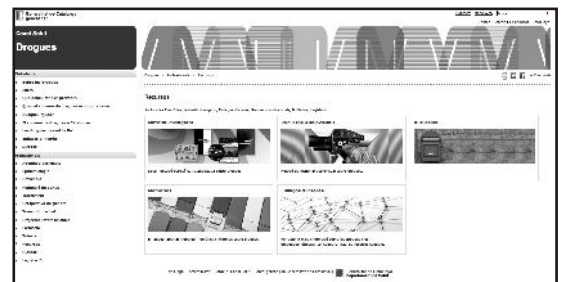
Nou espai web de referència sobre drogues

Portal que forma part de la plataforma "Canal Salut" de l'Agència de Salut Pública de Catalunya i que, sota la coordinació de la Subdirecció General de Drogodependències i amb la participació de professionals i entitats del sector, constitueix una nova eina d'informació i comunicació sobre drogues adreçada tant a la ciutadania com als professionals.

Els continguts adreçats a la ciutadania inclouen, entre altres, informació sobre els efectes i els riscos del consum de drogues, informació per ajudar a detectar problemes relacionats amb el seu consum i informació sobre els centres de tractament i sobre recursos d'assessorament.

L'espai per a professionals inclou una agenda d'activitats amb informació sobre cursos, jornades i congressos, un glossari de termes, i seccions sobre epidemiologia, prevenció, reducció de danys, tractament, perspectiva de gènere, transculturalitat o legislació, entre altres temes.

Adreça del web: <http://drogues.gencat.cat/>

T'ho empasses tot? Una invitació a pensar sobre l'alcohol

Programa adreçat al treball preventiu al voltant del consum d'alcohol amb joves de 13 a 15 anys per a –partint de la perspectiva dels no bevedors (encara majoria en aquestes edats)– reforçar la seva posició, fomentar la reflexió crítica i propiciar actituds contràries al seu consum, tot acceptant que altres beuen i suggerint estratègies per reduir riscos i danys en cas de fer-ho.

Finançat pel *Plan Nacional sobre Drogas* (PNSD) i elaborat per l'associació PDS en col·laboració amb l'entitat EdPAC i amb la participació de la Subdirecció General de Drogodependències de l'Agència de Salut Pública de Catalunya i de les associacions Alborada (de Galícia) i AESED (de València), es troba disponible a Catalunya, Galícia, el País Valencià i la ciutat de Saragossa, i el seu àmbit d'aplicació inclou diferents entorns i espais d'influència dels adolescents més joves, tant a nivell escolar com familiar i comunitari.

El seu material bàsic inclou una exposició de 10 panells que tracten conceptes sobre l'alcohol i la festa, la pressió social, la convivència amb la gent que beu, etc., i una guia d'orientacions per a educadors (de l'àmbit escolar i extraescolar) per facilitar la realització i l'avaluació de diferents tallers (per afavorir l'anàlisi i l'intercanvi de punts de vista entre els joves, analitzar creences errònies, augmentar la percepció de risc –en especial del consum intensiu– i afavorir una posició crítica en front de la publicitat de l'alcohol). Alhora, inclou materials complementaris per als joves (postals que alerten sobre tòpics i que reforcen els motius que planteja l'exposició per preferir begudes

sense alcohol), els espais comunitaris (un cartell anunciador que alhora convida a reflexionar sobre comportaments consumistes generals i amb l'alcohol) i els pares (una guia d'orientacions educatives sobre l'alcohol). A més, properament incorporarà nous materials per als joves, els professionals i l'àmbit comunitari, sobre alcohol i gènere, reducció de riscos i sensibilització i orientació per a responsables de punts de venda i d'esdeveniments festius.

Les dades d'avaluació aportades per 347 joves que van participar en activitats del programa a Catalunya el tercer trimestre del curs escolar 2011-2012, indiquen que un 83,6% consideren que han après bastant o moltes coses noves sobre l'alcohol; que un 89,6% han pres major consciència sobre els riscos del consum de l'alcohol; que a un 91,3% els ha agradat el material i que un 90,5% recomanarien a altres companys participar en les activitats del programa. Alhora, els 100% dels professors i tècnics de joventut responsables dels grups de joves als quals es va aplicar el programa consideren que les activitats han estat satisfactòries per als joves, que la metodologia de treball del programa és adequada i que els continguts treballats han aportat als joves coneixements d'interès.

Més informació:

PDS, Promoció i Desenvolupament Social. Tel.: 934 307 170. pds@pdsweb.org

Controles? Exposició sobre els riscos de les drogues i com prevenir-ne el consum

Programa de l'Àrea d'Atenció a les Persones de la Diputació de Barcelona, consistent en una exposició itinerant que incorpora la interacció i les noves tecnologies per informar sobre els riscos de les drogues i com prevenir-ne el seu consum. Aquesta eina, inaugurada recentment, s'ofereix als municipis de fins a 300.000 habitants de la demarcació de Barcelona que disposin de centres d'educació secundària, per a estades d'una a cinc setmanes (segons la grandària del municipi), i té com a objectius: proporcionar informació sobre les drogues, treballar els factors de protecció per prevenir-ne el consum, promoure actituds responsables entre els joves treballant habilitats per a la vida i reflexionar sobre l'estil educatiu dels pares i mares per prevenir el consum de drogues dels seus fills i filles.

Pensada per a ser emprada, no com una activitat aïllada, sinó formant part d'una acció global que requereix d'un treball previ i posterior a la visita de l'exposició, i per a la qual cal la implicació dels centres educatius, de les famílies i dels professionals, l'exposició "Controles?" s'adreça al treball amb tres col·lectius diferenciats: els adolescents de 12 a 15 anys, els joves de 16 anys i més grans i

els pares i mares, professionals i adults en general.

L'exposició s'estructura en quatre nivells: informació general per a tots els públics sobre el tabac, l'alcohol i el cànnabis i sobre com afecten les drogues sobre el cervell, oferta mitjançant elements ubicats en una posició central i destacada; informació específica per a cada tipus de públic (adolescents, joves, pares i mares) oferta en àmbits separats definits per plafons identificats amb un color per cada grup de població; jocs interactius a través d'uns iPad™ que es distribueixen entre els visitants i que contenen tot el material de l'exposició; i una pantalla tàctil fixa pensada per a que facin un joc interactiu els pares i mares i els professionals. Tots aquests ele-

ments s'ubiquen en un espai tancat (ex.: sala d'exposicions) amb accés a Internet, d'un mínim de 100 m² i amb un espai annex per a la dinamització dels grups de visitants.

Les activitats que s'organitzen al voltant de l'exposició (a banda de la possibilitat de visitar-la individualment) inclouen visites guiades per a diferents col·lectius (alumnes d'ESO, batxillerat i cicles formatius, pares i mares, professionals), d'una durada aproximada d'una hora i mitja, en què professionals experts en el tema presenten els seus continguts i dinamitzen un procés de reflexió i diàleg amb els grups de visitants. A més, s'acompanya de materials (ex.: guia per a pares i mares), recursos (ex.: web) i una proposta d'activitats complementàries: taller de formació per als alumnes de cada aula que visita l'exposició; sessió de formació en drogodependències per als professors, en què també se'ls faciliten eines bàsiques per poder realitzar tallers a l'aula; i una sessió de treball amb pares i mares per proporcionar-los informació sobre drogues i pautes educatives per prevenir el seu consum en els fills.

Més informació:

Diputació de Barcelona. Àrea d'Atenció a les Persones. Centre SPOTT. Tel.: 934 049 417

Amb poques paraules

Del SMS al Tuenti... de les TIC a la Salut? En el marc del projecte europeu *Drojnet 2* (veure "Prevenim.dro" núm. 33) sobre ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per prevenir problemes associats al consum de drogues en els joves, en què hi participa la Subdirecció General de Drogodependències de l'Agència de Salut Pública de Catalunya, el gener de 2012 es va organitzar a Logronyo un seminari sobre aquest tema amb experts en salut, prevenció i TIC. Accés als documents a: <http://www.drojnet2.eu/seminario> (vídeos i àudios) i <http://bit.ly/xuhqNi> (llibre de ponències).

Drogues, joves i entorn 2.0: realitats emergents, accions de futur. El servei d'informació, atenció i orientació sobre drogues de l'Ajuntament de Granollers (SobreDrogues.net) va organitzar el passat mes de febrer una jornada de treball sobre aquest tema. **Presentacions, resums i vídeos de la jornada estan disponibles a:** www.sobredrogues.net/jornades20

2n concurs universitari de clips de vídeo "Drogues: El teu punt de mira". L'associació PDS organitza per segon cop en el marc del programa *Tu Punto*, d'informació sobre drogues per a estudiants universitaris, finançat pel *Plan Nacional sobre Drogas*, un concurs de vídeos de prevenció de problemes associats amb l'ús de drogues dotat amb 3.500 euros en premis. El termini de presentació acaba el 15 de maig de 2013. **Més informació a infodrogas@tupunto.org o al web http://tupunto.org/?page_id=1654**

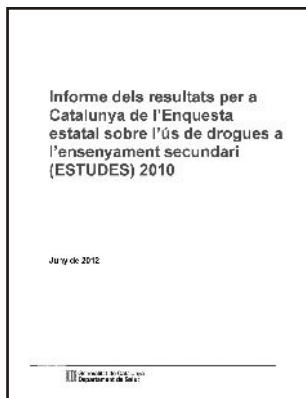
Per estar al dia sobre el Pla Salut, Escola i Comunitat. El Pla Salut, Escola i Comunitat (veure "Prevenim.dro" núm. 35) és un pla de treball transversal que integra les diferents actuacions i programes de promoció de la salut dels infants i adolescents que es duen a terme a Catalunya des dels diferents àmbits (salut, ensenyament, món local, etc.). Els continguts i les novetats d'aquest Pla estaran disponibles properament al Canal Salut (<http://canalsalut.gencat.cat>). **Més informació: Programa de Salut Maternoinfantil. Agència de Salut Pública de Catalunya. A/e: materinf@gencat.cat**

El calaix

Resultats per a Catalunya de l'última enquesta sobre ús de drogues a l'ensenyament secundari

Enguany s'han publicat els resultats per a Catalunya de l'última enquesta sobre ús de drogues entre els estudiants de 14 a 18 anys que, cada dos anys, duu a terme el *Plan Nacional sobre Drogas* per conèixer la situació i les tendències de l'ús de drogues en aquest grup de la població i obtenir informació útil per dissenyar i avaluar polítiques preventives. L'enquesta explora característiques socials i demogràfiques, l'ús de drogues, la percepció de risc, la disponibilitat percebuda, la informació rebuda o el consum per part dels amics, entre altres temes. A Catalunya es va administrar a 2.250 estudiants de 53 centres educatius. Els resultats indiquen que, en relació a l'enquesta anterior, les prevalències del consum de gairebé totes les drogues, o s'han reduït –de manera important per al tabac– o s'han mantingut estables. No obstant això, les de l'heroïna i els hipnosedants sense prescripció han estat les més altes mai obtingudes. Els inhalants, el tabac, l'alcohol i els hipnosedants són les substàncies

amb un inici del consum més primerenc, amb edats mitjanes entre 12,1 i 13,8 anys. Agafant com a referència el consum en els darrers trenta dies, l'increment més important del consum d'alcohol i tabac té lloc entre els 14 i els 16 anys, el de cànnabis, entre els 14 i els 15, el d'hipnosedants, entre els 16 i els 18, i el de cocaïna, entre els 17 i els 18. En els consumidors d'inhalants, en canvi, les prevalències de consum "alguna vegada a la vida" i "durant els darrers dotze mesos" són més altes als 16 anys que als 18. Els nois consumeixen més freqüentment que les noies alcohol i drogues il·legals, essent inversa la relació amb els hipnosedants i el tabac. Alhora, un 24,3% dels estudiants van afirmar que l'últim mes tots o la majoria dels seus amics s'havien emborratxat. En relació a l'enquesta anterior s'ha reduït molt el percentatge d'estudiants que consideren estar perfectament informats sobre les drogues i ha augmentat molt el dels que pensen que només ho estan a mitges.

Accés a l'informe a: <http://drogues.gencat.cat/> > professionals > epidemiologia > ESTUDES 2010.

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social
Direcció: Jaume Larriba
Disseny i muntatge: E. Bosch
Fotomecànica i impressió: Litospilai, SA
Dipòsit legal: B.44.871-2000

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!
Prevenim.dro

Tel: 934 307 170 · Fax: 934 390 773
E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org

